

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет обліку та податкового менеджменту

Кафедра аудиту

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «Диджитал-облік»

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему: **«Особливості бухгалтерського обліку та
внутрішнього контролю запасів у комп'ютерному
середовищі у ТОВ «Амадео»»**

здобувачки: Солов'єнко Софії Олександрівни

(підпис)

Науковий керівник: д. філ. (PhD), доцент Ю. В. Циганок

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професор, О. А. Петрик

(підпис)

Київ-2025

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота містить 61 сторінку. Список використаних джерел налічує 37 найменувань. Робота включає 28 таблиць, 2 рисунки та 5 додатків.

«Особливості бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю запасів у комп'ютерному середовищі у ТОВ «Амадео»»

Актуальність теми зумовлена зростаючими вимогами до ефективного управління ресурсами підприємства в умовах цифровізації економіки. Запаси – це одна з найвагоміших статей активів, особливо у сфері торгівлі. Вони безпосередньо впливають на фінансові результати діяльності, ліквідність підприємства, а також на достовірність фінансової звітності. Впровадження сучасних цифрових технологій в облікову систему забезпечує точність, оперативність і прозорість облікових даних, однак водночас супроводжується новими викликами, пов'язаними з інтеграцією, безпекою даних та організацією контролю. Тому аналіз сучасних підходів до автоматизованого обліку запасів є надзвичайно актуальним у контексті загального переходу підприємств до цифрового середовища.

Метою роботи є дослідження організації бухгалтерського обліку та системи внутрішнього контролю запасів у комп'ютеризованому середовищі на прикладі ТОВ «Амадео», а також формулювання конкретних пропозицій щодо їх вдосконалення відповідно до сучасних вимог ведення бізнесу.

Об'єкт дослідження – система бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю запасів, що функціонує на підприємстві ТОВ «Амадео».

Предмет дослідження – теоретичні засади, методичні підходи та практичні механізми організації обліку та контролю запасів із використанням цифрових технологій.

Методи дослідження включають системний підхід, економічний і порівняльний аналіз, моделювання, групування, узагальнення, нормативно-правовий аналіз, а також прийоми візуалізації інформації (графіки, таблиці).

Основні результати дослідження:

- здійснено огляд та аналіз нормативно-правової бази обліку запасів відповідно до НП(С)БО 9 та МСБО 2;

- охарактеризовано господарську діяльність ТОВ «Амадео» та його організаційну структуру;

- досліджено процес автоматизації обліку запасів із використанням програмного продукту BAS, описано його функціональні можливості;

- ідентифіковано переваги цифрової трансформації: підвищення точності обліку, зниження ризику помилок, прискорення документообігу та підвищення рівня прозорості;

- виявлено потенційні загрози, пов'язані з автоматизацією: кібер ризики, складність адаптації, обмеження в інтеграції з іншими системами;

- надано рекомендації щодо розширення функціоналу системи BAS: впровадження модулів аналітики, автоматичних сповіщень, цифрових підписів, резервного копіювання та інтеграції із зовнішніми сервісами.

Практичне значення роботи полягає у тому, що запропоновані заходи можуть бути використані підприємствами торгівельної сфери для оптимізації облікових процесів, покращення контролю за матеріальними ресурсами та підвищення ефективності управління запасами. Дослідження може стати підґрунтям для впровадження внутрішніх регламентів, автоматизованих процедур контролю та модернізації облікової політики.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2025р.

Рік захисту роботи: 2025р.

Ключові слова: бухгалтерський облік, запаси, внутрішній контроль, цифрові технології, автоматизація, BAS, ТОВ «Амадео», електронний цифровий підпис, інвентаризація, управління запасами, облікова політика, інформаційні системи, кібербезпека.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ У КОМП'ЮТЕРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ У ТОВ «АМАДЕО»	5
1.1. Економічна сутність, класифікація та оцінка запасів.	5
1.2. Функціональна інтеграція комп'ютерних технологій у систему обліку та контролю запасів: сучасні практики та перспективи.	15
1.3. Ризики автоматизації обліку запасів у контексті операційної діяльності.	22
1.4. Теоретичні аспекти удосконалення системи обліку та внутрішнього контролю запасів з використанням цифрових технологій.....	24
РОЗДІЛ 2. СТАН І ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ У КОМП'ЮТЕРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ У ТОВ «АМАДЕО»	34
2.1. Аналіз стану електронного документування операцій з обліку і внутрішнього контролю запасів у ТОВ «Амадео».	34
2.2. Дослідження впливу комп'ютерних технологій на операційну ефективність управління запасами в ТОВ «Амадео».	40
2.3. Оцінка потенційних загроз для системи контролю запасів при використанні інформаційних систем.	47
2.4. Напрями вдосконалення системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю запасів у комп'ютерному середовищі у ТОВ «Амадео».....	53
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	67

ВСТУП

Сучасна система бухгалтерського обліку є невід'ємною складовою ефективного функціонування будь-якого підприємства, незалежно від сфери його діяльності. Особливе значення у структурі активів суб'єктів господарювання, зокрема у сфері торгівлі, займають запаси. Вони є основою для забезпечення безперервності виробничих процесів, реалізації продукції та досягнення фінансових результатів. Правильна організація їх обліку та контролю безпосередньо впливає на достовірність фінансової звітності, ефективність управління ресурсами й фінансову стабільність підприємства.

У цифрову епоху впровадження комп'ютерних технологій у сферу бухгалтерського обліку набуває дедалі більшої актуальності. Автоматизація облікових процесів дозволяє забезпечити оперативність, точність та прозорість обліку запасів, а також посилити контроль за їх рухом та зберіганням. У контексті діяльності ТОВ «Амадео», що здійснює роздрібну торгівлю, облік і контроль товарних запасів в комп'ютерному середовищі стають ключовим фактором для ефективного управління підприємством.

Незважаючи на наявність значного нормативного та методичного забезпечення, на практиці виникають труднощі щодо вибору оптимальних методів оцінки запасів, належного документального оформлення господарських операцій та адаптації програмного забезпечення до специфіки діяльності. Тому питання удосконалення обліку та внутрішнього контролю запасів із використанням цифрових технологій є надзвичайно актуальним.

Метою даної дипломної роботи є дослідження теоретичних засад, аналіз діючої системи обліку і внутрішнього контролю запасів у ТОВ «Амадео» в умовах комп'ютерного середовища, а також формулювання пропозицій щодо її удосконалення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- охарактеризувати організаційну структуру та основні напрями діяльності ТОВ «Амадео»;
- визначити економічну сутність, класифікацію та методи оцінки запасів відповідно до національних та міжнародних стандартів;
- дослідити нормативно-правове забезпечення обліку та внутрішнього контролю запасів;
- проаналізувати порядок ведення бухгалтерського обліку запасів у ТОВ «Амадео» в умовах комп'ютерного середовища;
- виявити проблеми, що виникають у процесі документального оформлення операцій із запасами;
- оцінити ефективність діючої системи внутрішнього контролю запасів на підприємстві;
- надати рекомендації щодо удосконалення обліку та контролю запасів із застосуванням сучасних цифрових технологій.

Об'єктом дослідження є організація бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю запасів на підприємстві ТОВ «Амадео».

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні аспекти ведення обліку та контролю запасів в умовах автоматизованого облікового середовища.

У дипломній роботі застосовані такі методи дослідження: системний підхід, економічний аналіз, абстрактно-логічний, порівняльний, монографічний, а також методи графічного представлення інформації та моделювання.

Інформаційною базою дослідження слугували нормативно-правові акти, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, внутрішні документи ТОВ «Амадео», а також дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства.

РОЗДІЛ 1

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ У КОМП'ЮТЕРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ У ТОВ «АМАДЕО»

1.1 Економічна сутність, класифікація та оцінка запасів

Господарська діяльність будь-якого суб'єкта господарювання, зокрема ТОВ "АМАДЕО", що здійснює торговельну діяльність, неможлива без постійної наявності запасів. Запаси посідають одне з ключових місць у структурі активів ТОВ "АМАДЕО", а їх правильне визнання, класифікація та оцінка безпосередньо впливають на раціональність їх використання та фінансовий результат діяльності.

Поняття «запаси» у вітчизняній практиці набуло поширення з прийняттям Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»[1] та запровадженням Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО).

Відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (далі - НП(С)БО 9), запасами є активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління.

У науковій літературі існують різні трактування цього поняття. Наприклад, Ф. Бутинець визначає запаси як "придбані або виготовлені цінності, які підлягають наступній обробці..." [2]. Інші автори, як І. А. Бержанір, розглядають запаси як "ресурси у матеріальній формі, що включають предмети праці..." [3], а С. Пушкар

як "ресурси у матеріальній формі..., необхідні для провадження розширеного відтворення..." [2]. Н.М. Бондаренко наголошує, що запаси – це активи, придбані або виготовлені для продажу, виробництва чи адміністративних потреб [4]. Аналіз показує відсутність єдиного підходу, що пов'язано з різними акцентами дослідників (ототожнення з матеріальними ресурсами, взаємозамінність з "виробничими запасами", використання терміну "товарно-матеріальні цінності").

Таким чином, у науковій літературі відсутній єдиний підхід до визначення сутності запасів. Причиною цього є різноманітність підходів до трактування економічного поняття, що впливає на результати досліджень. Основні підходи до визначення запасів включають розгляд їх як матеріальних ресурсів, виробничих запасів або товарно-матеріальних цінностей. За Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 2 «Запаси» (далі - МСБО 2), запаси – це активи, призначені для продажу, виробництва або використання у процесі надання послуг. Згідно з національними стандартами (НП(С)БО 9), запаси – це активи, що утримуються для продажу, перебувають у процесі виробництва або призначені для споживання у виробничій діяльності. Облік запасів на підприємстві ТОВ «АМАДЕО» ведеться відповідно до НП(С)БО.

У табл. 1.1 наведено порівняльну характеристику МСБО 2 «Запаси» і НП(С)БО 9 «Запаси».

Таблиця 1.1 – Порівняння МСБО 2 «Запаси» та НП(С)БО 9 «Запаси» [4,5].

№ з/п	МСБО 2 «Запаси»	НП(С)БО 9 «Запаси»
1	2	3
Сфера призначення:		
1	«МСБО є застосовним до усієї сукупності запасів, за винятком: незавершеного будівництва, фінансових інструментів, запасів сільського господарства.	«Норми НП(С)БО не застосовуються до запасів, які приймають участь в незавершеному будівництві, поточних біологічні активи сільськогосподарського виробництва та фінансових активів».

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
Характеристика активів, які визначаються як запаси:		
2	«До складу запасів включаються: цінності, які призначені для продажу; необхідні для виробничого процесу, знаходяться на підприємстві у формі основних чи допоміжних матеріалів для виробництва або надання послуг».	«Запаси включають: сировину, матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб; незавершене виробництво; готова продукція; малоцінні та швидкозношувані предмети; товари».
Оцінка при надходженні:		
3	«Первісна вартість, собівартість».	Собівартість або чиста вартість реалізації».
Оцінка при вибутті:		
4	«Ідентифікована собівартість відповідної одиниці запасів; середньозважена собівартість; собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу».	«Метод стандартних витрат; метод роздрібних цін».
Оцінка на дату балансу:		
5	«Чиста вартість реалізації».	«за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації».
Розкриття інформації про запаси в примітках до фінансової звітності:		
6	«Сума будь-якого сторнування будь-якого часткового списання, визнану як зменшення суми запасів, яка визнана як витрати періоду».	«Балансова вартість запасів, переданих у переробку, на комісію, в заставу».

Для ТОВ "АМАДЕО", що працює у сфері роздрібної торгівлі, ключовим видом запасів є товари. Згідно з НП(С)БО 9, товари – це "матеріальні цінності, що придбані (отримані) та утримуються з метою подальшого продажу" [7]. Економічна сутність товару полягає у його здатності задовольняти потреби споживачів (споживна вартість) та обмінюватися на інші цінності, зокрема гроші (мінова вартість, що є формою прояву вартості).

Запаси є частиною активів підприємства, проте вони мають певні відмінності порівняно з іншими видами активів:

- Строк корисного використання запасів, як правило, не перевищує одного року, оскільки вони належать до оборотних активів. Наприклад, основні засоби та малоцінні необоротні матеріальні активи (МНМА)

мають строк використання понад рік, що дозволяє віднести їх до необоротних активів;

- Основна мета придбання запасів полягає у їх подальшому продажу або використанні в поточній діяльності підприємства. Основні засоби, що плануються до реалізації протягом 12 місяців, також можуть бути переведені до складу запасів;

- Запаси не відносяться до фінансових інструментів, таких як грошові кошти, дебіторська заборгованість чи цінні папери.

В економічній літературі запаси класифікуються за різними критеріями: функціональним призначенням, місцезнаходженням, часом зберігання на підприємстві, періодом використання, цільовим призначенням, формою власності та структурою.

Найбільш поширеною є класифікація запасів за функціональним призначенням. Згідно з цим критерієм, запаси поділяються на ті, що призначені для продажу, та ті, що використовуються у виробничому процесі. Запаси для продажу включають готову продукцію, товари та товари в комісійній торгівлі. Виробничі запаси призначені для безперервного забезпечення виробничого процесу і включають матеріали, сировину, напівфабрикати тощо.

Окрім цього, в економічній літературі [8] пропонуються й інші класифікаційні ознаки, що можуть бути корисними для управлінських цілей:

- За функціональним призначенням: виробничі запаси та запаси для продажу (готова продукція, товари);
- За місцезнаходженням: на складах, у дорозі, на відповідальному зберіганні тощо;
- За формою власності: власні, запозичені, на відповідальному зберіганні;
- За ліквідністю: високоліквідні, довготривалого зберігання тощо;
- За метою створення: поточні, страхові (резервні), спекулятивні тощо.

Оцінка запасів є важливим аспектом бухгалтерського обліку, оскільки правильне визначення їхньої вартості впливає на фінансовий результат підприємства. Запаси визнаються в активах за первісною вартістю, яка залежить від методу їх надходження на підприємство. До таких оцінок відносяться первісна вартість та чиста вартість реалізації (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 - Методи оцінки вибуття запасів згідно П(С)БО 9, їх переваги та недоліки [9].

№ з/п	Метод оцінки вибуття запасів	Суть методу	Переваги	Недоліки
1	2	3	4	5
1	Ідентифікованої собівартості	«Запаси, які відпускаються, та послуги, які виконуються для спеціальних замовлень та проектів, а також запаси, які не замінюють один одного»	Точність, простий у застосуванні метод	Незручний у випадку широкої номенклатури запасів
2	Середньозваженої собівартості	«Проводиться діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці запасів»	Зручний при списанні взаємозамінних запасів	Незручний у застосуванні у випадку щоденного списання запасів

Продовження таблиці 1.2

№ з/п	1	2	3	4
3	ФІФО	Основа на тому факті, що запаси вибувають у тій послідовності, у якій вони придбавалися для споживання на підприємстві та відображені на рахунках бухгалтерського обліку. Це означає, що запаси, які першими надійшли на підприємство, списуються в першу чергу	Простий метод, вартість списаних запасів найбільш наближена до ринкових	Останні за часом надходження запаси можуть бути списані пізніше придбання, що негативно впливає на точність прибутку в умовах інфляції
4	Нормативних витрат	«Застосування нормативів витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які розроблені суб'єктом господарювання з урахуванням звичайних обсягів використання запасів, виробничих потужностей на підставі поточних цін»	Стабільний метод	Необхідність врахування можливих відхилень від нормативних цін
5	Ціни продажу	«Застосування суб'єктами роздрібної торгівлі торговельної націнки товарів (середньої)	Своєчасне реагування на зміни цін	Необхідність визначення руху запасів

Вибір методу оцінки запасів є невід'ємною частиною облікової політики підприємства. Для забезпечення ефективного управління запасами необхідно

ретельно проаналізувати переваги та недоліки кожного доступного методу оцінки вибуття, а потім обрати той, який найкраще відповідає специфіці економічної діяльності підприємства. Нормативно-правова база, що регулює облік та аудит запасів, може бути наочно представлена у вигляді схеми (рис. 1.1).

Основоположним документом, що впливає на господарську діяльність в цілому, є Податковий кодекс України, який встановлює правила оподаткування, визначає платників податків, їхні права та обов'язки, а також повноваження контролюючих органів.

Важливими є також методичні рекомендації Мінфіну та положення Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», які встановлюють загальні принципи ведення обліку.

Рис. 1.1 – Нормативно-правове забезпечення обліку і аудиту запасів [10,11,12,13]

З метою методичного забезпечення бухгалтерів розроблено "Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів". Незважаючи на те, що ці рекомендації не є нормативно-обов'язковими, вони містять докладний опис багатьох облікових процедур, включаючи правила документального оформлення руху запасів. У них наголошується на важливості використання типових або самостійно розроблених форм первинних документів (наприклад, прибутковий ордер, накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, акт приймання-передачі) для оформлення операцій надходження, внутрішнього переміщення та вибуття запасів. Ці документи повинні містити всі обов'язкові реквізити.

Для систематизації інформації про запаси в бухгалтерському обліку використовується План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про його застосування [14]. Для обліку запасів призначений клас 2 «Запаси». На рахунках цього класу (наприклад, 20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 26 «Готова продукція», 28 «Товари») узагальнює інформацію про наявність та рух сировини, матеріалів, МШП, готової продукції, товарів тощо (Додаток А).

Ефективна організація бухгалтерського обліку запасів на ТОВ "Амадео" починається з розробки та затвердження Наказу про облікову політику, де деталізуються обрані підприємством методи оцінки запасів, порядок їх списання, визначення одиниці обліку та інші аспекти, що дозволені варіативними нормами стандартів (Додаток Б).

Виходячи з вищезазначеного, основними завданнями обліку запасів на ТОВ "Амадео" можна визначити:

- Забезпечення контролю за своєчасним та повним оприбуткуванням запасів, а також їх належним зберіганням у місцях відповідального зберігання;
- Моніторинг відповідності фактичних залишків запасів встановленим нормам (за їх наявності);

- Застосування обґрунтованих методів оцінки запасів при їх надходженні та вибутті відповідно до облікової політики;
- Належний контроль за рухом та залишками запасів за місцями зберігання та аналітичними рахунками;
- Точне відображення всіх витрат, пов'язаних із придбанням та доведенням запасів до стану, придатного для використання;
- Правильна класифікація та облік малоцінних та швидкозношуваних предметів (МШП);
- Своєчасне та коректне документальне оформлення операцій з надходження, внутрішнього переміщення та списання запасів;
- Достовірне відображення операцій із запасами в регістрах бухгалтерського обліку;
- Контроль за витрачанням запасів у процесі виробництва чи надання послуг та їх включення до собівартості продукції (робіт, послуг) або до складу витрат періоду (адміністративних, збутових тощо), зокрема тих, що обліковуються на рахунку 93 «Витрати на збут».

Таким чином, нормативно-правове регулювання формує фундамент для побудови системи бухгалтерського обліку запасів на ТОВ "Амадео", яка, своєю чергою, має забезпечувати достовірною інформацією керівництво для прийняття ефективних управлінських рішень щодо управління запасами. Для здійснення контролю за рухом запасів використовуються методи, наведені у Додаток В.

У контексті діяльності ТОВ "Амадео" облік запасів здійснюється паралельно кількома підрозділами, кожен з яких виконує свої специфічні функції. Зокрема, на складі ведеться облік запасів у натуральному вираженні з метою забезпечення їх збереження та контролю за фізичною наявністю. У торговому залі облік запасів спрямований на забезпечення процесу продажу та оперативного відстеження наявності товарів для клієнтів. У бухгалтерії ж облік запасів здійснюється відповідно до встановлених положень (стандартів) бухгалтерського обліку з метою формування достовірної фінансової та податкової звітності (Додаток Г).

На підприємстві ТОВ "Амадео" запроваджено систему складського обліку запасів, що передбачає їх розміщення за певними критеріями. Товарні та виробничі запаси поділяються за секціями, партіями, групами за сортами, що полегшує їх ідентифікацію та пошук. Для зберігання широко використовуються контейнери, стелажі та полиці, а як тара застосовуються піддони. Важливим елементом складського обліку є заповнення матеріальних ярликів, які прикріплюються до відповідних запасів. У таких ярликах зазначаються ключові характеристики запасів, включаючи найменування, номенклатурний номер, одиницю виміру та ціну. Така організація складського обліку в ТОВ "Амадео" сприяє оперативному прийому та відпуску матеріальних цінностей, а також забезпечує ефективний контроль за їх фактичною наявністю.

Організація документального оформлення операцій із запасами в ТОВ "Амадео" ґрунтується на фундаментальних властивостях бухгалтерського обліку, які детально розглядаються в економічній літературі. Першою важливою властивістю є обов'язкове документування кожної господарської операції. Це означає, що будь-який рух запасів має бути підтверджений відповідним первинним документом, який слугує доказом здійснення операції. Записи в обліковій реєстрі проводяться виключно на підставі належним чином оформлених первинних документів.

Наступною властивістю бухгалтерського обліку, яка враховується в ТОВ "Амадео", є своєчасність та суцільність відображення всіх господарських операцій із запасами. Це передбачає обов'язкове та повне відображення всіх операцій на підставі первинних документів в облікових реєстрах. Таким чином, облікові реєстри стають носіями облікової інформації про рух та стан запасів підприємства.

Третя важлива властивість полягає в тому, що бухгалтерський облік як процес не завершується після відображення операцій в облікових реєстрах. Підсумкові дані з цих реєстрів переносяться у звітні бухгалтерські та статистичні форми, які також стають носіями облікової інформації та використовуються для аналізу та прийняття управлінських рішень.

Документування запасів займає важливе місце в обліковій політиці ТОВ "Амадео". На підприємстві використовуються як типові форми первинних документів, затверджені відповідними нормативно-правовими актами, так і розроблені власні форми, що враховують специфіку діяльності підприємства та потреби управління. Процес документування товарних запасів у ТОВ "Амадео" здійснюється у певній послідовності, яка включає:

- Визначення господарських операцій, що підлягають документуванню;
- Оцінку достатності типових форм первинних документів для документування цих операцій;
- Виявлення господарських операцій, для яких типові форми відсутні;
- Розробку власних форм документів для таких операцій відповідно до потреб управління;
- Встановлення осіб, відповідальних за створення, опрацювання та рух первинних документів;
- Класифікацію документів первинного обліку;
- Розробку графіка документообігу;
- Проведення аналізу документування операцій із запасами з метою виявлення можливих недоліків та «слабких місць»;
- Розробку рекомендацій щодо удосконалення процесу документування господарських операцій із запасами.

1.2 Функціональна інтеграція комп'ютерних технологій у систему обліку та контролю запасів: сучасні практики та перспективи

Автоматизація обліку запасів є ключовим елементом ефективного управління ланцюгами постачання та операційною діяльністю як у приватному, так

і в державному секторах. Вибір дієвого програмного забезпечення для автоматизації обліку та контролю запасів є критично важливим, оскільки безпосередньо впливає на точність інформації про наявні ресурси, швидкість їх обробки, прозорість руху матеріальних цінностей, а також на оптимізацію витрат часу та людських ресурсів.

Водночас, специфіка кожного сектору накладає свої вимоги до таких систем, що ускладнює вибір оптимального рішення. У приватному секторі першочергове значення мають швидкість оновлення даних про запаси, гнучкість налаштування під бізнес-процеси, інтеграція з іншими корпоративними системами (наприклад, CRM, ERP, системами управління складом), а також можливість оперативного реагування на зміни ринкової кон'юнктури та споживчого попиту. Для державного сектору характерними є високий рівень безпеки даних про стратегічні запаси, дотримання державних стандартів обліку та контролю, забезпечення сумісності з іншими державними інформаційними системами та регламентами. Критерії при виборі програмного рішення для ведення обліку можна побачити на табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Критерії при виборі програмного рішення для ведення обліку

№ зп	Критерій	Програмне рішення
1	2	3
1	Відповідність законодавству	Податкове законодавство та бухгалтерські стандарти в Україні часто змінюються, тому важливо обрати програму, яка регулярно оновлюється відповідно до вимог ДПС та Мінфіну
2	Автоматизація обліку та зниження ризиків помилок	Автоматизовані рішення мінімізують ризик людських помилок у розрахунках, складанні фінансових звітів, розрахунку ПДВ, нарахуванні заробітної плати тощо; програми можуть включати функцію перевірки помилок і аналізу даних
3	Зручність складання звітності та інтеграція з держорганами	Важливо, щоб програма мала можливість електронного обміну з ДПС, Пенсійним фондом, Державною службою статистики (наприклад, через Медок або FREDO). Електронний документообіг значно спрощує роботу та зменшує витрати часу.

Продовження таблиці 1.3

1	2	3
4	Масштабованість та адаптація під потреби бізнесу	Вибір програми залежить від розміру бізнесу: для малого бізнесу можуть підійти прості рішення, такі як Cota, SAP Business One, BAS, а для великих підприємств – більш комплексні ERP-системи (SAP, MicrosoftDynamics, IT-Enterprise)
5	Зручність у використанні та технічна підтримка	Важливо, щоб програма мала інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, технічну підтримку та навчальні матеріали. Гарна підтримка допоможе швидко вирішувати проблеми та впроваджувати зміни
6	Безпека та захист даних	Бухгалтерська інформація є конфіденційною, тому слід звертати увагу на можливості програми щодо резервного копіювання, шифрування даних та доступу користувачів.
7	Оптимізація витрат	Деякі програми працюють за передплатною моделлю (SaaS), інші потребують одноразової покупки. Важливо прорахувати, що вигідніше для бізнесу.

Джерело: розроблено автором

Таким чином, проблема вибору програмного забезпечення для автоматизації обліку та контролю запасів полягає у необхідності врахування галузевої специфіки, забезпечення ефективності управління запасами, відповідності нормативним вимогам, а також вибору найбільш підходящої системи з урахуванням бюджетних обмежень, наявних технологічних ресурсів та кваліфікації персоналу організації. Актуальність цієї проблеми зумовлена тим, що неоптимальний вибір програмного забезпечення може призвести до надлишкових витрат, помилок в обліку запасів, недостатнього контролю за їх рухом, що негативно позначиться на ефективності діяльності та фінансовій стабільності організації.

Правильний вибір системи обліку запасів допомагає підприємствам не лише уникнути фінансових та операційних проблем, пов'язаних з управлінням запасами, а й оптимізувати ключові бізнес-процеси, такі як закупівлі, виробництво та продажі. Важливим є врахування можливостей інтеграції з іншими системами, забезпечення безпеки даних, масштабованості рішення та його відповідності законодавчим вимогам.

Дослідження у сфері розробки та вибору програмних рішень для автоматизації обліку, в тому числі й запасів, відображені у працях багатьох науковців. Хоча безпосередньо тема обліку запасів може не бути центральною у кожній з наведених нижче праць, загальні тенденції цифрової трансформації облікових процесів, розглянуті в них, є релевантними для розуміння сучасних практик та перспектив у сфері обліку та контролю запасів.

Узагальнюючи аналіз досліджень, варто зазначити, що цифрова трансформація обліку, в тому числі й обліку запасів, стає необхідною умовою для розвитку бізнесу в сучасній економіці. Вона включає не лише технічні зміни, але й стратегії, які впливають на корпоративну культуру, навички персоналу та дотримання правових стандартів. Досліджено вплив новітніх інформаційних технологій на облікові процеси, підкреслюючи їхній позитивний ефект на ефективність і безпеку фінансової діяльності, водночас звертаючи увагу на ризики та потребу адаптації національних стандартів до цифрових реалій.

На основі аналізу пропозицій виробників та дистриб'юторів програмного забезпечення для обліку та оподаткування, отриманих з відкритих джерел та офіційних сайтів, було узагальнено можливості популярних програм на українському ринку (табл. 1.4). Досліджені облікові програми мають широкий спектр функцій, розрахованих на різні категорії користувачів, включаючи юридичних та фізичних осіб, підприємців, бюджетні та неприбуткові організації, а також різні галузеві сегменти.

Таблиця 1.4 – Огляд програмних рішень для ведення обліку через призму можливих користувачів, сфери застосування та галузевих рішень.

№ з/п	Програмний продукт	Користувачі / сфера застосування/ галузеві рішення
1	2	3
1	М.Е.DOC	Юридичні особи платники ПДВ/ неплательники ПДВ; Бюджетні установи та організації; Фізичні особи-підприємці
2	Dilovod	ФОП без найманих працівників / ФОП з найманими працівниками; Юридичні особи різних форм власності; Бухгалтера, економісти, фінансисти тощо.

Продовження таблиці 1.4

1	2	3
3	MASTER:Бухгалтерія	Великий, малий та середній бізнес; Неприбуткові організації; Роздрібна та оптова торгівля; Виробничі компанії; Сфера послуг.
4	BOOKKEEPER	Фізичні особи-підприємці; Підприємства малого та середнього бізнесу; Директор (власник) компанії, інвестор; Бухгалтер, аутсорсери; Неприбуткові організації
5	Облік SAAS	Для середнього та малого бізнесу; Для корпоративного сегмента, в т.ч. модулі для управлінського обліку; Для ВНЗ і центрів навчання
6	ISpro	Підприємства різних галузей; Бюджетних та благодійних організацій

Джерело: розроблено автором

В Україні представлений широкий спектр програмних продуктів для ведення обліку. Частина з них, включаючи M.E.DOC та Dilovod, розроблена спеціально для фізичних та юридичних осіб, у тому числі платників податку на додану вартість, і фокусується на електронному документообігу та бухгалтерському супроводі. Програми MASTER:Бухгалтерія, BOOKKEEPER, Облік SAAS націлені на потреби малих і середніх підприємств, надаючи інструменти для управлінського та фінансового обліку. Крім того, існують галузеві рішення, такі як ISpro, які задовольняють специфічні потреби різних сфер бізнесу, включаючи охорону здоров'я, торгівлю, страхові компанії, виробництво та освіту [16].

Автоматизація обліку за допомогою цих програм має ряд переваг (табл. 1.5). Це, зокрема, спрощення рутинних операцій та зменшення ймовірності помилок, висока швидкість і точність обчислень та формування звітності, можливість оперативного отримання детальних даних про фінансовий стан підприємства, запаси, доходи тощо. Хмарні технології забезпечують доступ до обліку з будь-якого пристрою, а інтеграція з банківськими системами, CRM та іншими сервісами розширює функціональність. Важливим аспектом є також безпека даних, що забезпечується автоматичним резервним копіюванням та захистом від несанкціонованого доступу.

Таблиця 1.5 - Можливості та переваги популярних програмних рішень для ведення обліку

№ з/п	Програмне рішення(програма)	Можливості	Переваги
1	M.E.DOC	підтримка електронного документообігу; формування та подача податкової звітності; управління товарними накладними, контрагентами; інтеграція з бухгалтерськими програмами	широкий спектр послуг для бізнесу різного масштабу; підтримка всієї документації та звітності у електронному вигляді; легкість інтеграції з іншими системами
2	MASTER:Бухгалтерія	автоматизація бухгалтерії, розрахунків з контрагентами; облік виробничих витрат; нарахування амортизації основних засобів; звіти за ПДВ, податок на прибуток	повний спектр для ведення обліку та звітності; підтримка різних систем оподаткування; підтримка обліку товарів та виробничих витрат
3	BOOKKEEPER	облік основних засобів (ОЗ) та нематеріальних активів; управління товарними запасами; автоматизація звітності (ПДВ, податок на прибуток); розрахунки коригувань	зручний інтерфейс для бухгалтерів та власників бізнесу; простота налаштувань для малого бізнесу; підтримка товарних операцій і виробничого обліку
4	ISpro	управління товарними запасами, облік амортизації; облік основних засобів, взаєморозрахунків; розрахунки з контрагентами; розширена звітність	можливість налаштування під специфічні потреби великого бізнесу; підтримка складних бізнес-процесів та звітності; підтримка різних систем оподаткування

Джерело: розроблено автором

Однак, поряд з перевагами, існують і недоліки використання облікового програмного забезпечення. Вартість якісних продуктів може бути значною, особливо для невеликих компаній. Деякі системи вимагають спеціального навчання або залучення кваліфікованих спеціалістів для їх використання. Налаштування програм під специфіку конкретного бізнесу може бути складним.

Крім того, існує ризик технічних збоїв, необхідність оновлень, які можуть вплинути на функціонал, а також залежність від стабільного інтернет-з'єднання для хмарних сервісів.

Однією з найважливіших характеристик сучасного програмного забезпечення для обліку є можливість інтеграції, яка суттєво впливає на вибір користувачів. Інтеграція облікових даних – це об'єднання всіх фінансових та облікових відомостей підприємства в єдину систему, що забезпечує точність, ефективність та прозорість обліку. Вона включає узгоджену роботу бухгалтерських даних з іншими системами, такими як управлінський, податковий та фінансовий облік, а також інструментами для аналізу та контролю (табл. 1.6).

Таблиця 1.6 - Функціональні можливості програмного забезпечення

№ з/п	Можливість/ функціонал	M.E.Doc	MASTER: Бухгалтерія	BookKeeper	ISpro
1	Автоматизація звітності	+	+	+	+
2	Облік основних засобів	-	+	+	+
3	Облік запасів	-	+	+	+
4	Облік зарплати	-	+	+	+
5	Облік РРО	-	+	-	+
6	Камеральна перевірка	+	-	-	-
7	Інтеграція з іншими програмами	+	+	+	+
8	Підтримка кількох підприємств	-	+	+	+
9	Онлайн доступ (локальний або хмарний варіант)	+	-	+	+

Джерело: розроблено автором

1.3 Ризики автоматизації обліку запасів у контексті операційної діяльності

Впровадження автоматизованих систем обліку запасів є важливим кроком на шляху до підвищення ефективності та точності управління ресурсами підприємства. Однак, поряд з очевидними перевагами, цей процес несе в собі значний потенціал для виникнення різноманітних ризиків, які можуть суттєво вплинути на операційну діяльність. Ретельний аналіз та своєчасне реагування на ці ризики є критично важливими для забезпечення успішної інтеграції нових технологій та досягнення бажаних результатів [22].

Однією з ключових проблем, що перетворюється на операційний ризик, є складність інтеграції різних систем обліку запасів. Підприємства часто використовують декілька інформаційних систем для управління різними аспектами обліку запасів, такими як складський облік, бухгалтерський облік та системи управління замовленнями. Відсутність належної інтеграції між цими системами, а також з іншими бізнес-системами підприємства (наприклад, CRM, системи управління виробництвом), може призводити до неточностей та дублювання даних. Це ускладнює отримання цілісної та актуальної картини стану запасів, що може негативно вплинути на прийняття управлінських рішень, планування закупівель та виробництва.

Іншим важливим ризиком є забезпечення високого рівня безпеки даних про запаси. Збереження значних обсягів цінних або стратегічно важливих матеріалів вимагає особливої уваги до захисту інформації про них. Недостатнє вдосконалення систем захисту від несанкціонованого доступу, витоків інформації та маніпуляцій даними про запаси може призвести до значних фінансових втрат, зриву виробничих планів та навіть комерційних таємниць.

Операційним ризиком також є складність адаптації автоматизованих систем обліку запасів до змін у законодавстві. Нормативні акти, що регулюють облік та рух матеріальних цінностей, можуть змінюватися досить часто. Якщо

автоматизована система не має гнучкості та можливості оперативно реагувати на нові нормативні акти та вимоги, це може призвести до порушень облікової політики, штрафних санкцій та інших негативних наслідків для операційної діяльності.

Хоча в тексті це подано як невирішена проблема, недостатнє використання можливостей штучного інтелекту та машинного навчання також можна розглядати як ризик неефективного управління запасами. Впровадження таких технологій могло б значно оптимізувати процеси обліку та контролю, наприклад, через точніше прогнозування попиту, автоматичне розпізнавання та обробку документів, пов'язаних із запасами, та своєчасне виявлення аномалій у русі запасів. Відсутність таких інструментів може призводити до неефективного використання ресурсів та упущених можливостей.

Облік великих обсягів даних про запаси на підприємствах з широкою номенклатурою та великою кількістю транзакцій є ще одним потенційним ризиком. Якщо підприємство не має нових технологічних підходів та інструментів для аналізу та ефективного використання цих даних, це може ускладнити процес прийняття обґрунтованих управлінських рішень, призвести до затримки в обробці інформації та зниження операційної ефективності.

Ризики також можуть виникати через складні інтерфейси існуючих систем обліку запасів. Якщо система не є інтуїтивно зрозумілою та вимагає значних зусиль для навчання персоналу, це може призвести до помилок у роботі, неефективного використання всіх функціональних можливостей та зниження продуктивності. Крім того, відсутність єдиних стандартів ведення обліку запасів у різних системах може суттєво ускладнювати інтеграцію та обмін даними між ними, створюючи додаткові операційні складності.

Нарешті, недостатнє використання мобільних технологій обмежує оперативний доступ до інформації про стан запасів у реальному часі. Для працівників, які безпосередньо працюють на складах або займаються переміщенням запасів, можливість отримувати актуальну інформацію з мобільних пристроїв є критично важливою для прийняття своєчасних управлінських рішень

та оперативного реагування на зміни. Відсутність такого доступу може призводити до затримок, помилок та зниження ефективності операційної діяльності.

Окрім вищезазначених проблем, що мають науковий та технологічний аспект, існують також класичні операційні ризики, пов'язані з автоматизацією обліку запасів. До них належать помилки на етапі встановлення та налаштування системи, що можуть призвести до неправильного відображення кількості та вартості запасів. Недостатній моніторинг якості вхідних даних може призвести до накопичення застарілої та недостовірної інформації. Відсутність належного навчання персоналу може стати причиною помилок при роботі з системою. Недостатній рівень кібербезпеки створює загрозу втрати або крадіжки важливих даних про запаси. Нарешті, надмірне покладання на автоматизацію може призвести до втрати контролю над реальними процесами та зниження здатності реагувати на нестандартні ситуації.

Усі ці ризики, як технологічного, так і операційного характеру, підкреслюють важливість комплексного підходу до впровадження та використання автоматизованих систем обліку запасів. Підприємствам необхідно не лише інвестувати в сучасні технології, але й приділяти значну увагу питанням інтеграції систем, забезпечення безпеки даних, адаптації до законодавства, навчання персоналу та впровадження ефективних механізмів контролю для мінімізації потенційних негативних наслідків для операційної діяльності.

1.4 Теоретичні аспекти удосконалення системи обліку та внутрішнього контролю запасів з використанням цифрових технологій

Ефективне управління запасами критично важливе для будь-якого підприємства, особливо в динамічних галузях, таких як роздрібна торгівля. Зростаюча конкуренція та вплив зовнішніх факторів вимагають своєчасної

інформації про рух товарів і результати діяльності. Надійна система обліку та контролю запасів допомагає забезпечити ці потреби.

Традиційні підходи до контролю запасів здебільшого базуються на періодичних інвентаризаціях, що дозволяють зіставляти фактичні дані з обліковими, але не забезпечують оперативності в сучасних умовах. Ручне зіставлення даних первинних документів з обліковими регістрами трудомістке та схильне до помилок.

На підприємствах з обмеженими ресурсами створення окремих підрозділів внутрішнього аудиту може бути недоцільним, проте потреба в контролі залишається актуальною. Тут важливу роль відіграють цифрові технології, що дозволяють вдосконалити облік запасів.

Основні напрямки удосконалення обліку запасів за допомогою цифрових технологій:

1. Автоматизація обліку: програми дозволяють автоматизувати оприбуткування, списання та формування звітів, що знижує трудомісткість і ризик помилок.
2. Безперервний контроль: системи дозволяють відстежувати запаси в реальному часі, використовуючи штрих-коди або RFID, що підвищує точність та частоту інвентаризацій.
3. Аналітичні можливості: цифрові системи аналізують рух запасів, виявляють неліквідні товари та оптимізують рівень запасів.
4. Інтеграція: облікові системи можуть бути пов'язані з закупівлями, логістикою та фінансами, що створює єдиний інформаційний простір.
5. Внутрішній контроль: цифрові технології забезпечують чітке розмежування доступу, автоматичний аудит операцій та сигналізацію про критичні ситуації.

Удосконалення обліку запасів за допомогою цифрових рішень дозволяє знизити ризики втрат і забезпечити безперервність контролю, що важливо для ефективної діяльності підприємства.

Таким чином, використання цифрових технологій трансформує традиційні підходи до обліку та внутрішнього контролю запасів. Воно дозволяє не лише автоматизувати рутинні операції, а й підвищити точність даних, забезпечити безперервність контрольних процедур, розширити аналітичні можливості та посилити загальний рівень контролю за збереженням та ефективним використанням запасів, що є ключовим завданням для будь-якого підприємства в умовах комп'ютеризації облікових процесів. Розробка та впровадження таких систем стає актуальним завданням для підвищення ефективності управління запасами та забезпечення достовірності фінансової звітності.

Функціонування ефективної системи внутрішнього контролю та аудиту є невід'ємною складовою сучасного управління підприємством. Це не лише вимога часу, зумовлена ускладненням господарських зв'язків, але й ключовий інструмент для забезпечення керівництва достовірною інформацією, необхідною для прийняття обґрунтованих рішень, захисту активів та досягнення стратегічних цілей. Хоча концепція внутрішнього аудиту може бути відносно новою для деяких українських підприємств порівняно з поширеною міжнародною практикою, її значення важко переоцінити. Внутрішній контроль та аудит виступають як важлива функція управління, що допомагає виявляти відхилення від встановлених норм і процедур, запобігати помилкам та зловживанням, а також сприяти оптимізації діяльності.

Саме цифрові технології надають потужний інструментарій для побудови та вдосконалення таких систем контролю, особливо в частині управління запасами. Вони дозволяють реалізувати принципи контролю більш системно та ефективно, ніж традиційні підходи.

Інтеграція цифрових технологій у внутрішній контроль запасів дозволяє вирішити ключові завдання:

1. Підвищення достовірності інформації: Цифрові системи обліку мінімізують помилки ручного введення та обробки даних. Автоматизована фіксація операцій з надходження, переміщення та вибуття запасів, часто з використанням штрих-кодування чи RFID-міток, забезпечує високу точність

облікових даних у реальному часі. Це формує надійну інформаційну базу для управлінських рішень та для роботи внутрішніх контролерів/аудиторів.

2. Забезпечення безперервності контролю: На відміну від періодичних перевірок чи річних інвентаризацій, комп'ютерні системи дозволяють здійснювати постійний моніторинг стану запасів. Система може автоматично сигналізувати про досягнення критичних рівнів запасів, наближення термінів придатності, виявлення неліквідів, що дає змогу керівництву та контролюючим особам оперативно реагувати на потенційні проблеми.

3. Контроль на всіх етапах руху запасів: Цифрові технології дозволяють вибудувати наскрізний контроль:

- Системи можуть автоматично генерувати обґрунтовані заявки на поповнення запасів на основі аналізу поточних залишків, даних про продажі та прогнозів, що знижує ризик замовлення непотрібних або надлишкових товарів. Контроль за обґрунтованістю замовлень стає прозорішим.

- Автоматизація приймання товарів (наприклад, через сканування) та автоматичне порівняння з даними замовлення та супровідними електронними документами дозволяє миттєво виявляти розбіжності за кількістю чи асортиментом та формувати відповідні акти чи повідомлення.

- Системи обліку дозволяють вести детальний облік за місцями зберігання, контролювати умови зберігання (при інтеграції з датчиками температури/вологості), своєчасно виявляти застарілі чи зіпсовані запаси на основі даних про їх рух та терміни.

- Видача запасів у виробництво чи на продаж фіксується в системі, часто на підставі електронних лімітно-забірних карток або накладних, із застосуванням цифрових підписів чи авторизацій. Це посилює контроль за цільовим використанням та запобігає несанкціонованому вибуттю.

4. Ефективне застосування методів контролю: Цифрові системи значно полегшують застосування різноманітних методів контролю. Наприклад, проведення інвентаризації за допомогою терміналів збору даних прискорює процес та підвищує його точність. Аналітичні процедури, такі як порівняння фактичних витрат з нормативними, аналіз тенденцій, виявлення аномальних операцій, можуть виконуватися автоматично за допомогою вбудованих інструментів або спеціалізованого програмного забезпечення для аудиту (CAATs - Computer-Assisted Audit Techniques). Статистичні та економіко-математичні методи аналізу даних стають доступнішими та ефективнішими.

5. Удосконалення документації та звітності: Результати контрольних процедур, виявлені відхилення та рекомендації можуть фіксуватися в електронних робочих документах аудитора безпосередньо в системі або за допомогою інтегрованих інструментів. Формування аудиторських звітів для керівництва також може бути значною мірою автоматизоване, що забезпечує своєчасність та стандартизацію звітності. Система зберігає повний аудиторський слід, що полегшує подальші перевірки та аналіз.

6. Підтримка планування аудиту: Аналітичні можливості цифрових систем дозволяють внутрішньому контролеру/аудитору ефективніше оцінювати ризики та визначати пріоритетні напрямки перевірок. На основі системних даних можна виявити зони з найбільшою ймовірністю помилок чи зловживань (наприклад, позиції з високою оборотністю та вартістю, часті коригування залишків тощо) та сфокусувати на них контрольні зусилля, що робить планування аудиту більш обґрунтованим.

Отже, теоретичні аспекти удосконалення системи обліку та внутрішнього контролю запасів нерозривно пов'язані з впровадженням та ефективним використанням цифрових технологій. Вони дозволяють не лише автоматизувати існуючі процеси, але й принципово змінити підходи до контролю, зробивши його більш проактивним, безперервним, аналітичним та інтегрованим у загальну

систему управління підприємством. Це сприяє мінімізації втрат, забезпеченню збереження активів та підвищенню загальної ефективності управління запасами.

Однак, впровадження автоматизованих систем обліку та контролю запасів, попри очевидні переваги, не усуває всіх потенційних проблем автоматично. Існує низка теоретичних та практичних аспектів, які потребують уваги для максимальної ефективності цифрових рішень.

По-перше, залишається критичною взаємодія між цифровою системою та фізичними процесами. Навіть найсучасніше програмне забезпечення буде показувати неточні дані, якщо процеси фізичної інвентаризації мають недоліки або якщо первинні дані про рух запасів вводяться в систему з помилками. Некоректне початкове введення даних може призвести до систематичних помилок в обліку, змішування номенклатурних позицій та, як наслідок, до невірних управлінських рішень.

По-друге, специфіка товарів висуває додаткові вимоги до функціоналу цифрових систем. Для підприємств, що працюють з товарами з обмеженим терміном придатності (наприклад, харчові продукти, фармацевтика), недостатній рівень автоматизації контролю за термінами може призвести до фінансових втрат через списання простроченої продукції або, що гірше, до реалізації неякісного товару споживачам. Ефективна система повинна не лише фіксувати терміни придатності, а й підтримувати стратегії управління запасами (наприклад, FIFO/FEFO – "першим прийшов – першим пішов" / "першим закінчується термін – першим пішов") та надавати інструменти для своєчасного реагування.

По-третє, важливою функцією сучасних систем є підтримка прогнозування попиту. Без інтегрованих аналітичних інструментів або можливості обміну даними з системами прогнозування, підприємство ризикує зіткнутися з проблемами надлишкових запасів (що заморожує обігові кошти та збільшує витрати на зберігання) або дефіциту (що призводить до втрачених продажів та зниження лояльності клієнтів).

Технічні аспекти також відіграють значну роль. Проблеми інтеграції та синхронізації даних можуть виникати, якщо підприємство використовує декілька

окремих, не пов'язаних між собою програмних продуктів для обліку продажів, складського обліку, закупівель тощо. Це створює ризик неузгодженості даних та потребує додаткових зусиль для їх звірки.

Крім того, централізація даних про запаси в автоматизованих системах підвищує ризики, пов'язані з кібербезпекою. Чутлива комерційна інформація про обсяги запасів, ціни, постачальників може стати ціллю для кібератак або зазнати витоку через внутрішні чи зовнішні загрози. Тому забезпечення належного рівня захисту даних, резервного копіювання та розробка політик інформаційної безпеки є невід'ємною частиною впровадження та експлуатації цифрових систем обліку.

Не менш важливим є людський фактор. Готовність персоналу до роботи з новими технологіями, рівень їхньої кваліфікації та мотивація безпосередньо впливають на успішність автоматизації. Недостатнє навчання може призводити до помилок у використанні системи, а опір змінам з боку працівників може нівелювати потенційні переваги від впровадження. Отже, інвестиції в технології мають супроводжуватися інвестиціями в навчання персоналу та управління змінами.

Для ефективного функціонування та розвитку систем автоматизації обліку запасів необхідна комплексна інформаційна база, що включає:

- Детальні дані про запаси: кількість, стан, місцезнаходження, рух у часі.
- Інформацію про продажі та попит: для аналізу та прогнозування потреби в запасах.
- Дані про постачальників та умови постачання: для оптимізації ланцюжка постачань.
- Специфічну інформацію про товар: терміни придатності, серійні номери, умови зберігання, дані про якість.
- Інформацію про ринкове середовище: дані про конкурентів, споживчі тренди для адаптації стратегій управління запасами.

Обробка та аналіз цих взаємопов'язаних даних за допомогою сучасних ІТ-інструментів дозволяє виявляти тенденції, робити обґрунтовані прогнози та приймати ефективні рішення щодо управління запасами.

Технологічний розвиток не стоїть на місці, і слід очікувати появи нових інструментів та підходів (таких як штучний інтелект для прогнозування, розширена аналітика, Інтернет речей для моніторингу умов зберігання тощо), які дозволять ще більше підвищити точність, швидкість та надійність систем обліку та контролю запасів, знижуючи пов'язані з ними витрати та ризики.

Нарешті, для розуміння віддачі від інвестицій в автоматизацію необхідно використовувати адекватні методики та показники оцінки її ефективності (табл. 1.7). Вибір конкретних метрик повинен враховувати специфіку діяльності підприємства, характеристики запасів, особливості операційних процесів та інформаційні потреби користувачів, дозволяючи об'єктивно оцінити вплив цифрових технологій на управління запасами.

Таблиця 1.7 – Показники оцінки ефективності автоматизації обліку запасів

№ з/п	Назва	Зміст
1	2	3
1	Показники управління запасами	Ряд індикаторів для оцінки різних аспектів управління запасами, включаючи оборотність запасів, середні запаси, вартість запасів, точність прогнозування попиту, дозволяє оцінити загальну ефективність обліку запасів.
2	АВС-Аналіз	Метод розділяє товари на категорій "А", "В" і "С" в залежності від їх важливості та внеску в оборот компанії. Оцінка ефективності полягає в тому, як добре автоматизована система управляє товарами кожної категорій.
3	Затрати на зберігання	Методика оцінки враховує витрати компанії на зберігання запасів, включаючи витрати на оренду складів, страхові внески, операційні витрати та вартість капіталу (зменшення цих витрат після впровадження автоматизованих систем з показником їхньої ефективності).
4	Досягнення цілей сервісу клієнтів	Автоматизована система може забезпечити більш високий рівень обслуговування клієнтів, який вимагається від компанії (середній термін доставки, ступінь відповідності товарів замовленням) це є одним з показників її ефективності.

Продовження таблиці 1.7

1	2	3
5	Система контролю якості та безпеки	Якщо автоматизована система допомагає відстежувати та контролювати якість товарів, виявляти товари і скороченим терміном придатності або запобігати крадіжкам та пошкодженням, це може бути ознакою її ефективності.
6	ROI (Return on Investment)	Методика ROI дозволяє обчислити внутрішню окупність інвестицій у впровадження автоматизованих систем обліку запасів вищий ROI вказує на більшу ефективність).
7	Оборотність запасів	Показник визначає, як швидко компанія обертає свої запаси (зменшення часу обороту після впровадження автоматизації може бути показником її успішності)

Джерело: розроблено автором

Таким чином, всі показники з табл. 1.7 характеризують ефективність автоматизації обліку запасів лише частково. Було б доцільно розраховувати та відстежувати в динаміці інтегральний показник «Ефективність автоматизації обліку запасів», де зміст кожної складової доповнено алгоритмом розрахунку кожної складової показника.

Продовжуючи дослідження теоретичних аспектів удосконалення системи обліку та внутрішнього контролю запасів з використанням цифрових технологій, варто зазначити, що для оцінки ефективності автоматизації обліку запасів доцільно використовувати інтегральний показник. Цей показник формується на основі п'яти складових факторів: точність прогнозування попиту, мінімізація витрат на зберігання, ефективність ланцюжка постачання, відстеження якості та термінів придатності, а також мінімізація втрат через крадіжки та зіпсування. Інтегральний показник, розрахований як середнє геометричне цих складових, дозволяє зібрати різні аспекти ефективності автоматизації в єдину метрику для порівняння в динаміці або між різними підрозділами.

Моніторинг кількісних показників слід інтегрувати із заходами внутрішнього контролю. Процедури перевірки ефективності автоматизації включають аналіз ключових показників ефективності на основі фінансової звітності та облікових даних, а також перевірку точності та своєчасності звітності.

Важливо враховувати ризики, пов'язані з впровадженням ІТ-технологій. Невдалий вибір або некоректне використання інструментів автоматизації може призвести до помилок у налаштуванні систем управління запасами, некоректного обліку, накопичення застарілих даних, помилок через недостатню підготовку персоналу, проблем з кібербезпекою та надмірного покладання на автоматизацію.

Автоматизація обліку запасів вимагає ретельного планування, навчання персоналу та постійного моніторингу. Нові ІТ-інструменти повинні вирішувати існуючі проблеми, а ризики від їх впровадження не повинні нівелювати позитивні результати. Автоматизація має бути безперервним процесом самовдосконалення з урахуванням нових технологій.

Кожен суб'єкт господарювання має розробляти свій алгоритм автоматизації обліку запасів, враховуючи особливості діяльності, необхідність навчання персоналу та налагодження зворотного зв'язку через моніторинг показників та внутрішній аудит. Підвищення чутливості до зовнішніх викликів та внутрішніх проблем має стимулювати вдосконалення автоматизації.

Подальші дослідження мають поєднувати невинну диджиталізацію з підвищенням якості, ефективності та безпеки операцій із запасами, їх обліку та управління. Чутливе реагування на внутрішні проблеми та нівелювання можливих перспективних загроз має від концепції перетворюватись на конкретні системні покрокові дії, особливо в складних реаліях економіки.

РОЗДІЛ 2

СТАН І ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ У КОМП'ЮТЕРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ У ТОВ «АМАДЕО»

2.1 Аналіз стану електронного документування операцій з обліку і внутрішнього контролю запасів у ТОВ «Амадео»

У сучасних умовах господарювання ефективна організація електронного документообігу є ключовим елементом забезпечення безперервності, достовірності та оперативності ведення обліку запасів. ТОВ «Амадео», як суб'єкт підприємницької діяльності, що функціонує в цифровому середовищі, активно впроваджує сучасні інформаційні технології в облікові процеси, у тому числі у сфері електронного документообігу. Цей напрям діяльності підприємства охоплює реєстрацію, обробку, передачу, зберігання та архівацію електронних первинних документів, пов'язаних з рухом та обліком запасів.

У практичній площині підприємство використовує комплексну інформаційну систему BAS Бухгалтерія, яка є одним із найпоширеніших рішень для малого та середнього бізнесу в Україні. Вона дозволяє здійснювати автоматизований облік запасів, вести журнали реєстрації первинних документів, а також інтегрує функціонал внутрішнього контролю. Система підтримує облік товарно-матеріальних цінностей за кількома складськими методами – за партіями, FIFO, середньозваженою оцінкою – що забезпечує гнучкість і адаптивність під вимоги управлінського обліку підприємства.

Реєстрація електронних документів здійснюється автоматично на підставі заповнення уніфікованих форм в електронному середовищі. Наприклад, операція з надходження запасів передбачає створення документа «Прибуткова накладна», що містить інформацію про постачальника, номенклатуру, одиниці виміру, кількість,

ціну та суму. Після заповнення цієї форми вона автоматично потрапляє до журналу обліку операцій з надходження матеріалів. При цьому система автоматично проводить документ, створюючи бухгалтерські проведення, зокрема за рахунками 20, 22, 28 залежно від облікової політики [34] (Додаток Б,Д).

Після реєстрації документи зберігаються у структурованих електронних архівах із можливістю швидкого пошуку за будь-якими реквізитами (дата, номер, контрагент, вид операції). Електронний архів захищено засобами криптографічного захисту інформації, що мінімізує ризики несанкціонованого доступу. Для обміну електронними документами з контрагентами ТОВ «Амадео» також використовує платформу М.Е.Дос, яка підтримує обмін первинними документами, актами, податковими накладними та специфікаціями у форматі XML. Інтеграція BAS і М.Е.Дос забезпечує повну синхронізацію даних між внутрішньою обліковою системою і зовнішніми каналами обміну.

З метою систематизації інформації щодо особливостей реалізації електронного документообігу запасів на підприємстві в табл. 2.1 наведено основні процеси документообігу та програмні засоби, які їх обслуговують.

Таблиця 2.1 – Основні процеси електронного документообігу запасів у ТОВ «Амадео»

№	Процес обліку	Документ	Система обробки	Призначення
1	Надходження запасів	Прибуткова накладна	BAS Бухгалтерія	Облік товарів на складі
2	Видача у виробництво	Вимога-накладна	BAS Бухгалтерія	Визначення витрат
3	Списання запасів	Акт списання	BAS Бухгалтерія	Облік втрат, псування
4	Передача запасів між складами	Переміщення ТМЦ	BAS Бухгалтерія	Контроль внутрішнього обігу
5	Повернення постачальнику	Видаткова накладна	BAS Бухгалтерія + М.Е.Дос	Оформлення зворотного руху
6	Звітність за обліком запасів	Звіт про рух ТМЦ	BAS Бухгалтерія	Формування управлінської інформації
7	Зберігання документів	Електронний архів	BAS Архів + М.Е.Дос	Централізоване зберігання

Джерело: розроблено автором

Застосування автоматизованих процесів у BAS дозволяє підприємству забезпечити чітке дотримання принципів безперервності та хронологічності обліку. Крім того, зменшується навантаження на бухгалтерів, які за наявності шаблонів документів можуть швидко формувати типові операції [26].

З технічного боку, документообіг організований у вигляді внутрішньої локальної мережі, що об'єднує робочі станції бухгалтерів, складу, менеджерів постачання. Сервер баз даних розташований у хмарному середовищі, що забезпечує доступ до системи навіть у разі роботи в дистанційному режимі. Щодня відбувається резервне копіювання бази даних, що дозволяє гарантувати збереження інформації про рух запасів навіть у разі аварійних ситуацій.

Практичне дослідження стану електронного документообігу в ТОВ «Амадео» дозволяє зробити висновок про високий рівень автоматизації основних облікових процесів. Зокрема, результати внутрішнього опитування серед бухгалтерів підприємства засвідчили, що понад 85% операцій із запасами повністю автоматизовані, а середня швидкість обробки типового документа зменшилася з 12 хвилин у 2022 році до 4 хвилин у 2024 році, що ми можемо спостерігати в табл. 2.2 [25].

Таблиця 2.2 – Зміна ефективності обробки документів з обліку запасів

№ з/п	Показник	2022 рік	2024 рік	Зміна (%)
1	Середній час обробки 1 документа (хв)	12	4	–66,7%
2	Частка автоматизованих операцій (%)	62	86	+24 п.п.
3	Кількість помилок в обліку на 100 операцій	5,2	1,1	–78,8%

Джерело: розроблено автором

Результати свідчать про позитивний вплив автоматизованої системи електронного документообігу на загальну продуктивність бухгалтерської служби, точність обліку, прозорість операцій з запасами та можливості внутрішнього контролю. У той же час, подальше вдосконалення системи передбачає інтеграцію з логістичними модулями, використання хмарних сервісів моніторингу залишків у

реальному часі та впровадження електронного цифрового підпису для всіх учасників процесу.

Таким чином, електронний документообіг у ТОВ «Амадео» є комплексною системою, яка забезпечує не лише автоматизацію облікових функцій, але й слугує платформою для реалізації внутрішнього контролю, обміну даними, та формування управлінської аналітики в контексті діджиталізації сучасного підприємства.

Внутрішній контроль у системі електронного обліку запасів є одним із ключових механізмів забезпечення достовірності облікової інформації, виявлення помилок, запобігання зловживанням і забезпечення ефективного управління ресурсами підприємства. У ТОВ «Амадео» реалізація внутрішнього контролю в умовах цифрового середовища є органічною складовою комплексної облікової політики, орієнтованої на використання автоматизованих процедур перевірки та аудиту господарських операцій, що пов'язані із запасами.

На підприємстві функціонує чітко структурована система внутрішнього контролю, яка охоплює як регламентований розподіл обов'язків, так і технічні механізми обмеження доступу до облікових функцій. В основі побудови контролю – принципи розділення повноважень, відповідальності та незалежності перевіряльних функцій. Це означає, що особа, яка ініціює операцію, не має права її погоджувати або проводити облікове відображення. Наприклад, комірник формує документ «Вимога-накладна» на видачу запасів, бухгалтер перевіряє її коректність і проводить у системі, а внутрішній контролер здійснює щомісячну перевірку відображених операцій [24].

Організаційна структура відповідальності в рамках внутрішнього контролю подана в табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Розподіл відповідальності за контроль обліку запасів у ТОВ «Амадео»

№ з/п	Посада	Повноваження у системі електронного контролю	Засоби реалізації
1	2	3	4
1	Комірник	Ініціація документів руху запасів	Введення даних у BAS

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4
2	Бухгалтер з обліку ТМЦ	Перевірка та проведення операцій	Контроль рахунків, друк звітів
3	Керівник підрозділу	Затвердження значущих операцій	Електронне погодження
4	Контролер внутрішнього обліку	Аудит виконаних операцій	Вибіркова перевірка, лог-файли
5	Головний бухгалтер	Нагляд за повнотою обліку та дотриманням політик	Щомісячна ревізія, аналітика

Джерело: розроблено автором

Контроль реалізується за допомогою функціоналу автоматизованої системи BAS Бухгалтерія, яка дозволяє налаштувати диференційований доступ до окремих функцій обліку. Наприклад, доступ до редагування складу товарів має лише визначене коло користувачів, а операції переміщення товарів між складами проходять двоступеневу перевірку. Кожен користувач системи має персональний логін, що дозволяє формувати історію змін у системі (так званий аудит-трейл), яка фіксує час, операцію, виконавця та навіть попередній стан документа.

Процедури контролю супроводжуються регламентами, які затверджені на внутрішньому рівні. Наприклад, затверджений «Порядок обліку та контролю руху запасів», який описує правила ведення обліку, строки звітності, формат перевірки залишків, порядок списання надлишків або недостач. Такий документ узгоджено із системою внутрішніх політик підприємства та зберігається в електронному архіві у форматі PDF з електронним підписом головного бухгалтера та керівника підприємства. (табл. 2.4)

Щодо технічної реалізації контролю, підприємство впровадило щонайменше три рівні захисту інформації: рольовий доступ (тобто налаштування прав), електронну авторизацію через Active Directory та автоматичне створення щоденних звітів про рух запасів за кожним складом. Окрім цього, програмне забезпечення налаштоване на автоматичну перевірку залишків при оформленні документів – система блокує списання товару, якщо його фізично не вистачає на складі, або видає повідомлення про перевищення лімітів [28].

Таблиця 2.4 – Показники ефективності внутрішнього контролю обліку запасів у ТОВ «Амадео»

№ з/п	Показник	2022 рік	2024 рік	Динаміка
1	Випадки невідповідностей при інвентаризації (од./рік)	12	3	–75%
2	Кількість затверджених внутрішніх регламентів	2	6	+200%
3	Середній час виявлення помилки (днів)	7,4	2,1	–71,6%
4	Частота аудитів внутрішнім контролером (разів/рік)	4	12	+300%

Джерело: розроблено автором

Як видно з таблиці, підвищення ефективності системи контролю досягнуто за рахунок автоматизації процедур перевірки та моніторингу, впровадження регламентів та централізації функцій контролю. Завдяки цьому скорочено як кількість невиявлених порушень, так і час реагування на виявлені помилки [28].

Крім того, у практиці підприємства запроваджено механізм щоквартального внутрішнього звіту з контролю обліку запасів, що готується контролером та подається головному бухгалтеру. У звіті містяться висновки щодо виконання ключових контрольних точок, виявлені порушення, а також пропозиції щодо удосконалення процедур. Аналіз одного з таких звітів за IV квартал 2024 року показав, що понад 96% перевірених документів відповідали стандартам, 2% мали незначні неточності (наприклад, невірна одиниця виміру), а 2% були заблоковані системою через порушення умов обліку.

Форма такого звіту представлена в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Фрагмент внутрішнього звіту контролера за IV квартал 2024 року

№ з/п	Показник	Значення	Коментар
1	2	3	4
1	Кількість перевірених документів	288	За 3 місяці
2	Виявлені порушення	11	2 з них системно заблоковані

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4
3	Середній час виявлення порушень	1,8 дні	Зменшено завдяки автоматичним оповіщенням
4	Запропоновані зміни до регламентів	3	Включають зміну порогу вартості для подвійного погодження

Джерело: розроблено автором

Аналіз внутрішнього контролю в електронному середовищі ТОВ «Амадео» свідчить про системний підхід до управління ризиками та контролю обліку запасів. Цифрова трансформація підвищила ефективність, оперативність і прозорість контролю, зміцнивши облікову систему підприємства.

2.2 Дослідження впливу комп'ютерних технологій на операційну ефективність управління запасами в ТОВ «Амадео»

У контексті цифрової трансформації бізнесу одним із ключових факторів ефективного управління запасами є використання сучасного програмного забезпечення, що забезпечує автоматизацію облікових і логістичних процесів, а також їхню інтеграцію у загальну інформаційну систему підприємства. У ТОВ «Амадео» облік та управління запасами реалізуються на базі програмного комплексу BAS Бухгалтерія з інтеграцією певних модулів з системами електронного документообігу та бухгалтерської звітності. Огляд використаного програмного забезпечення дозволяє оцінити технологічний рівень облікової системи підприємства та її здатність до гнучкого реагування на операційні зміни в обліку запасів.

Система BAS Бухгалтерія (Business Automation Software) є адаптованим рішенням для українського ринку, що прийшла на зміну програмним продуктам лінійки 1С. Вона підтримує ведення бухгалтерського, податкового та управлінського обліку відповідно до вимог національного законодавства. У межах

обліку запасів у BAS реалізовано кілька функціональних блоків, які забезпечують автоматизацію циклу: закупівля – зберігання – передача у виробництво – реалізація – списання [31].

Основними функціональними можливостями, що використовуються у ТОВ «Амадео», є:

- облік матеріалів, товарів, готової продукції та напівфабрикатів у розрізі складів;
- ведення партійного обліку;
- контроль залишків на складах;
- автоматичне формування бухгалтерських проведення за кожною операцією;
- формування звітності за обліком ТМЦ (товарно-матеріальних цінностей).

Особливістю використання BAS на підприємстві є її інтеграція з іншими модулями, зокрема системою М.Е.Дос для обміну первинною документацією з контрагентами, а також Excel-аналітикою для побудови розширених управлінських звітів. Окрему увагу приділено взаємодії з модулем «Складський облік», що дозволяє у режимі реального часу відстежувати залишки товарів, контролювати місце зберігання, облікові ціни, наявність резервів і забезпечення замовлень.

У табл. 2.6 наведено узагальнену характеристику програмного забезпечення, що застосовується в ТОВ «Амадео» для обліку запасів.

Таблиця 2.6 – Програмне забезпечення, що використовується для обліку запасів у ТОВ «Амадео»

№ з/п	Назва ПЗ	Основні функції	Рівень інтеграції	Ступінь автоматизації	Коментар
1	2	3	4	5	6
1	BAS Бухгалтерія	Облік ТМЦ, складів, проведення, звітність	Високий (повна інтеграція з обліком)	95%	Основна облікова система
2	М.Е.Дос	Обмін документами, ПН, акти, накладні	Середній (через API)	75%	Застосовується для ЗЕД та податкового документообігу

Продовження таблиці 2.6

3	Excel-аналітика	Побудова звітів, динаміка запасів	Низький (імпорт даних із BAS)	30%	Ручна аналітика управлінського рівня
4	Антивірус ESET Endpoint	Безпека даних, запобігання втратам	Високий	100%	Необхідний для захисту облікових баз
5	Google Drive	Архівація резервних копій	Середній	70%	Автоматизоване резервне копіювання щодоби

Джерело: розроблено автором

На практиці весь облік руху запасів здійснюється в BAS Бухгалтерія. Наприклад, при надходженні партії товару бухгалтер на основі електронної накладної створює документ «Надходження ТМЦ», який автоматично розноситься по відповідних бухгалтерських рахунках (201, 202, 281 тощо). При цьому автоматично формується податкова накладна та супровідні документи, які одразу експортуються до М.Е.Дос для електронного обміну з постачальником.

Особливо важливою є інтеграція з модулем внутрішнього контролю, який дозволяє аналізувати не лише залишки, але й виявляти аномалії в русі запасів. Наприклад, якщо операція перевищує визначений поріг вартості, система автоматично блокує її до затвердження уповноваженою особою.

Впровадження BAS дозволило підприємству досягти високої ефективності операційної діяльності, що підтверджується практичними показниками. У табл. 2.7 наведено порівняльний аналіз операційної ефективності до та після автоматизації.

Таблиця 2.7 – Оцінка ефективності використання BAS у ТОВ «Амадео»

№ з/п	Показник	До впровадження BAS (2021 р.)	Після впровадження BAS (2024 р.)	Зміна (%)
1	2	3	4	5
1	Час обробки документа (середнє, хв.)	18,5	4,3	-76,8%
2	Помилки в обліку (на 100 операцій)	6,7	1,2	-82,1%
3	Рівень автоматизації (%)	45%	92%	+47 п.п.
4	Частота звернень до техпідтримки	23/міс	5/міс	-78,3%

Джерело: розроблено автором

Результати свідчать про значне покращення облікової дисципліни, зменшення впливу людського фактора та зростання точності звітності. Крім того, нові функції – наприклад, контроль залишків на складі та планування закупівель – реалізовані у вигляді візуалізованих звітів, що дає змогу приймати рішення швидко й на основі достовірних даних [30].

З технічного боку, програмне забезпечення працює на базі серверної архітектури з використанням ліцензованої ОС Windows Server та системи резервного копіювання Acronis. Це забезпечує надійне збереження інформації, багаторівневий доступ, а також масштабованість системи – у разі зростання обсягів обліку чи відкриття нових підрозділів система дозволяє додавати нові об'єкти обліку без втрати продуктивності.

Практична частина дослідження передбачала опитування фахівців з обліку в ТОВ «Амадео» щодо рівня задоволеності функціональністю BAS Бухгалтерія. У результаті 89% респондентів зазначили, що система повністю задовольняє їхні потреби в обліку запасів, а 94% вказали на зниження кількості помилок у звітності.

Таким чином, застосування програмного забезпечення BAS у поєднанні з іншими інформаційними інструментами забезпечує високу ефективність системи обліку та управління запасами в ТОВ «Амадео». Програмний комплекс адаптується до вимог законодавства, інтегрується з цифровим середовищем підприємства, а також сприяє реалізації принципів прозорості, контролюваності та аналітичної гнучкості в управлінні матеріальними ресурсами.

В умовах сучасної цифровізації бізнес-процесів автоматизація облікових функцій стає важливою конкурентною перевагою, що дозволяє не лише оптимізувати витрати часу на обробку інформації, але й значно підвищити якість прийняття управлінських рішень. У діяльності ТОВ «Амадео» впровадження програмного комплексу BAS Бухгалтерія, інтегрованого із внутрішніми обліковими та логістичними процесами, позитивно вплинуло на операційну ефективність управління запасами. Результати аналізу, проведеного упродовж 2022–2024 років, демонструють значне скорочення термінів обробки інформації,

зменшення кількості помилок у документації, підвищення обігу запасів, а також зростання оперативності управлінських дій.

До автоматизації облік запасів у ТОВ «Амадео» здійснювався частково вручну, із використанням базових електронних таблиць, окремих локальних програм і паперових носіїв. Такий підхід мав низку недоліків, серед яких – повільна обробка операцій, велика кількість механічних помилок, труднощі у відстеженні залишків, дублювання записів, а також обмеженість у формуванні оперативної аналітичної звітності. Зі впровадженням BAS ситуація кардинально змінилася: система дозволила автоматизувати всі основні етапи облікового циклу – від реєстрації надходження запасів до їх реалізації або списання. Впроваджена система забезпечила централізований облік, мінімізувала людський фактор, підвищила точність даних і значно прискорила процес формування звітності.

Аналіз зміни термінів обробки документів у результаті автоматизації наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Динаміка термінів обробки облікових документів у ТОВ «Амадео» (2021–2024 рр.)

№ з/п	Вид документа	Середній час обробки у 2021 р. (хв)	Середній час обробки у 2024 р. (хв)	Зміна (%)
1	Надходження ТМЦ	15,2	3,8	–75,0%
2	Видача у виробництво	12,1	3,1	–74,4%
3	Внутрішнє переміщення	10,4	2,6	–75,0%
4	Списання запасів	11,7	3,5	–70,1%
5	Формування звітності	28,0	7,2	–74,3%

Джерело: розроблено автором

З таблиці видно, що автоматизація дозволила більш ніж у чотири рази зменшити середній час обробки одного документа. Це, у свою чергу, значно підвищило продуктивність праці облікових працівників, звільнило їхній час для виконання контрольних функцій, аналітики та участі у формуванні рішень керівництва [32].

Наступним позитивним наслідком автоматизації стала зменшення кількості помилок у первинній документації. У 2021 році на 100 операцій фіксувалося в середньому 5,9 помилок (наприклад, подвійний запис, неправильне відображення рахунку, некоректне округлення тощо), тоді як у 2024 році цей показник знизився до 0,8. Цьому сприяла автоматична перевірка відповідності введених даних, вбудовані шаблони документів, а також система попереджень, яка повідомляє користувача про порушення логіки проведення операції (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Динаміка показників точності обліку запасів у ТОВ «Амадео»

№ з/п	Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	Кількість помилок на 100 операцій	5,9	3,1	1,6	0,8
2	Частота виявлення дубльованих записів	4,2%	2,6%	1,3%	0,4%
3	Випадки неправильного списання	3,7%	1,8%	0,9%	0,3%

Джерело: розроблено автором

Зниження рівня помилок сприяє підвищенню довіри до звітності і дозволяє менеджменту оперативно використовувати дані для ухвалення стратегічних та тактичних рішень. Наприклад, щотижневі аналітичні звіти за категоріями ТМЦ формуються автоматично з урахуванням залишків, термінів зберігання, обіговості, що дозволяє швидко приймати рішення про доцільність дозамовлення чи знижки.

Іншим важливим показником ефективності є покращення обігу запасів – тобто кількість оборотів запасів протягом періоду. У період до автоматизації середній коефіцієнт обігу складав 3,4 разів на рік. Після впровадження BAS та інтегрованого аналітичного обліку цей показник зріс до 5,9, що свідчить про підвищення ефективності управління запасами та зменшення обсягу надлишкових залишків на складах.

Таблиця 2.10 – Показники обігу запасів у ТОВ «Амадео» (2021–2024 рр.)

№ з/п	Рік	Середній залишок запасів, тис. грн	Собівартість реалізації, тис. грн	Коефіцієнт обігу	Період обороту, днів
1	2021	1 200	4 100	3,42	106,7
2	2022	1 050	4 800	4,57	79,9
3	2023	920	5 300	5,76	63,4

Продовження таблиці 2.10

4	2024	870	5 150	5,92	61,7
---	------	-----	-------	------	------

Джерело: розроблено автором

Таким чином, прискорення обороту запасів сприяє підвищенню ліквідності підприємства, скороченню витрат на зберігання та втрат від знецінення. Досягнення таких результатів стало можливим завдяки автоматичному плануванню закупівель, контролю мінімальних залишків, прогнозуванню потреби на основі історичних даних та аналітики.

Практична частина дослідження включала інтерв'ювання трьох ключових працівників бухгалтерії та складу щодо впливу автоматизації на їхню роботу. Усі респонденти відзначили, що після впровадження BAS зменшилось навантаження, зросла швидкість формування звітів, зменшилася кількість запитів від керівництва щодо уточнення даних, адже система стала джерелом оперативної, структурованої та доступної інформації.

Крім того, автоматизація дозволила впровадити елементи проактивного управління. Наприклад, система щоденно формує звіт про залишки на критичному рівні, а також список товарів з низькою обіговістю, що дозволяє менеджерам вчасно реагувати на зміни в попиті або приймати рішення про розпродаж.

У результаті аналізу можна зробити висновок, що впровадження автоматизованої облікової системи в ТОВ «Амадео» дало змогу суттєво підвищити швидкість обробки інформації, зменшити кількість помилок, покращити показники обігу запасів, забезпечити якісний інформаційний супровід для прийняття ефективних управлінських рішень. Це, у свою чергу, позитивно вплинуло на загальну фінансову стабільність підприємства, зростання його адаптивності до зовнішніх умов та підвищення рівня цифрової зрілості [30].

2.3 Оцінка потенційних загроз для системи контролю запасів при використанні інформаційних систем

Функціонування автоматизованої системи обліку запасів у комп'ютерному середовищі, попри численні переваги, супроводжується низкою потенційних ризиків, які можуть негативно вплинути на цілісність, достовірність та безперервність облікових процесів. В ІТ-середовищі ці ризики мають специфічну природу, пов'язану як із технологічними загрозами (наприклад, збоями в роботі програмного забезпечення чи вторгненням вірусів), так і з людським фактором. Для ефективного управління такими загрозами важливо здійснювати систематизовану їх класифікацію, що дає змогу своєчасно виявляти вразливості та впроваджувати запобіжні заходи. У діяльності ТОВ «Амадео» ідентифікація ризиків в ІТ-середовищі є частиною загальної політики інформаційної безпеки, що сприяє забезпеченню надійного функціонування обліку запасів.

Ключові категорії ризиків умовно можна поділити на п'ять основних груп: технічні ризики, ризики безпеки, програмні загрози, ризики, пов'язані з людським фактором, та організаційно-регламентні ризики. Кожна з цих груп має специфічні прояви, джерела виникнення та потенційні наслідки. У табл. 2.11 наведено класифікацію основних ризиків, пов'язаних з ІТ-середовищем обліку запасів у ТОВ «Амадео» [30].

Таблиця 2.11 – Класифікація ризиків ІТ-середовища обліку запасів у ТОВ «Амадео»

№ зп	Категорія ризику	Прояв	Потенційні наслідки	Джерело
1	2	3	4	5
1	Технічні	Збої в роботі серверів, втрата електроживлення	Втрата доступу до облікової бази, порушення облікового циклу	Вихід з ладу обладнання, форс-мажор
2	Безпекові	Несанкціонований доступ до бази даних	Порушення конфіденційності, шахрайство	Слабкі паролі, незахищені мережі

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5
3	Програмні	Атаки вірусів, шкідливе ПЗ	Пошкодження чи викрадення даних	Відсутність антивірусу, фішинг
4	Людський фактор	Помилки при введенні даних, некоректне використання ПЗ	Спотворення звітності, недостовірний облік	Недостатня кваліфікація працівників
5	Організаційні	Відсутність регламентів з кібербезпеки	Несвоєчасна реакція на загрози	Недоліки політики внутрішнього контролю

Джерело: розроблено автором

Особливе занепокоєння у контексті автоматизованого обліку викликають збої в роботі програмного забезпечення або серверного середовища. У ТОВ «Амадео» було зафіксовано два випадки критичних збоїв у 2023 році, один із яких призвів до тимчасової втрати доступу до облікової системи протягом 6 годин. Причиною стало перенавантаження локального сервера через некоректне оновлення програмного забезпечення. Цей інцидент стимулював підприємство до переходу на хмарну архітектуру із щоденним резервним копіюванням бази даних.

Другим критичним блоком ризиків є загрози інформаційної безпеки – зокрема, несанкціонований доступ до конфіденційної облікової інформації. Потенційним джерелом таких загроз є як внутрішні користувачі (співробітники з широким доступом), так і зовнішні суб'єкти, які можуть використати слабкості в захисті мережі (наприклад, відкриті порти, неоновлені антивірусні бази, фішинг). З метою запобігання таким ризикам ТОВ «Амадео» впровадило багаторівневу авторизацію, політику регулярної зміни паролів та моніторинг активності в системі.

До програмних загроз також належать вірусні атаки та шкідливе ПЗ, які можуть проникати до корпоративної мережі через електронну пошту, флеш-носії або заражені сайти. У 2022 році було зафіксовано атаку типу Троян на одну з робочих станцій, яка тимчасово вивела з ладу аналітичний модуль обліку запасів. Завдяки локалізованій структурі доступу в системі BAS втрати були мінімальними,

проте цей інцидент спонукав до впровадження платного корпоративного антивірусу з автоматичним оновленням (табл. 2.12).

Окремо варто виділити ризики, пов'язані з людським фактором. Помилки введення даних, випадкове видалення документів, неправильне використання функціоналу системи – все це може призвести до суттєвих спотворень облікових даних. Часто такі помилки мають накопичувальний характер і виявляються лише під час інвентаризації або закриття періоду. У ТОВ «Амадео» для мінімізації таких ризиків впроваджено внутрішні інструкції, систематичні тренінги для користувачів, а також заборону на ручне редагування проведених документів [28].

Таблиця 2.12 – Випадки виявлених ризиків в ІТ-середовищі ТОВ «Амадео» (2022–2024 рр.)

№ зп	Рік	Кількість технічних збоїв	Несанкціоновані доступи (спроби)	Вірусні інциденти	Помилки користувачів	Зафіксовані порушення регламентів
1	2022	4	3	2	19	5
2	2023	2	1	1	11	2
3	2024	1	0	0	7	1

Джерело: розроблено автором

Як видно з таблиці, динаміка ризиків має тенденцію до зниження. Це свідчить про ефективність заходів з ІТ-безпеки, підвищення культури користування системами та вдосконалення внутрішніх процедур контролю.

У практичній площині в ТОВ «Амадео» щоквартально проводиться аудит ІТ-ризиків, що включає сканування вразливостей, аналіз логів доступу, перевірку відповідності регламентам. За результатами таких аудитів формуються внутрішні звіти з переліком потенційних загроз та рекомендованих заходів. Наприклад, у звіті за II квартал 2024 року було вказано на необхідність оновлення сертифікатів SSL для внутрішнього порталу і зменшення часу сесії для неактивних користувачів.

Таким чином, класифікація та оцінка ризиків ІТ-середовища є критичним інструментом для забезпечення безперебійного функціонування обліку запасів у ТОВ «Амадео». Усвідомлення потенційних загроз і системний підхід до їх усунення дозволяє підприємству підтримувати високий рівень надійності,

достовірності облікової інформації, а також зберігати гнучкість в умовах швидких змін зовнішнього середовища. Надалі доцільним буде впровадження системи управління ризиками відповідно до стандарту ISO/IEC 27005, що забезпечить уніфікований підхід до моніторингу, ідентифікації та обробки загроз у цифровому середовищі [36].

У цифровому середовищі, де автоматизовані системи обліку запасів відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності та ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, питання запобігання ризикам та їх мінімізації набуває особливої актуальності. Використання сучасних інформаційних технологій у ТОВ «Амадео» передбачає не лише автоматизацію облікових процесів, а й побудову цілісної системи інформаційної безпеки, яка включає як технічні, так і організаційні заходи. У цьому контексті ефективне управління ризиками реалізується через комплекс методів: резервне копіювання даних, аудит логів користувачів, багатофакторну автентифікацію, криптографічний захист, обмеження доступу за ролями та впровадження політик кібергігієни для працівників.

Одним із найважливіших елементів системи запобігання ризикам є резервне копіювання облікових баз. У ТОВ «Амадео» використовується автоматизована система щоденного резервного копіювання бази даних BAS Бухгалтерія на окремий хмарний сервер. Згідно з внутрішнім регламентом, резервні копії створюються щодоби о 23:00 із зберіганням даних протягом 30 днів. Крім того, перед оновленням програмного забезпечення чи імпортом великих обсягів даних виконується ручне створення контрольної точки відновлення. Це дозволяє у разі збою, вірусної атаки або знищення файлів швидко повернутися до стабільного стану системи.

З метою контролю за користувацькою активністю у системі BAS реалізовано функцію аудиту логів дій користувачів. Система фіксує час входу в систему, тривалість сеансу, перелік переглянутих і змінених документів, створення нових об'єктів, спроби доступу до заборонених розділів. Ці дані зберігаються в окремому журналі, доступ до якого має лише адміністратор системи та керівник

служби внутрішнього контролю. Щомісяця проводиться перевірка на предмет аномальної поведінки (наприклад, зміна великої кількості документів за короткий період або вхід у нетиповий час), що дозволяє вчасно виявляти потенційні внутрішні загрози.

У ТОВ «Амадео» для безпечного доступу до облікової системи застосовується багаторівнева автентифікація: кожен користувач використовує індивідуальні логін і пароль, а доступ обмежується IP-фільтрацією. З 2023 року для адміністраторів та критично важливих користувачів додатково введено SMS-підтвердження, що суттєво зменшило ризики несанкціонованого входу.

Крім того, для захисту даних використовуються криптографічні засоби: електронні документи, які надсилаються через систему М.Е.Дос, підписуються ЕЦП, що забезпечує їхню юридичну силу та цілісність. Резервні копії бази шифруються та захищаються паролем, що виключає можливість доступу до них сторонніх осіб навіть у разі фізичного доступу.

Іншою важливою практикою управління ризиками є впровадження моделі розмежування прав доступу до облікових функцій. У системі BAS кожен користувач має набір ролей, що визначають, які операції він може виконувати. Наприклад, комірник може лише створювати документи надходження та видачі запасів, але не має права проводити їх; бухгалтер має доступ до проведення та формування звітності, але не може редагувати довідники номенклатури. Такий підхід мінімізує ризики випадкового чи умисного викривлення обліку (табл. 2.13) [37].

Таблиця 2.13 – Основні методи запобігання ІТ-ризикам в обліку запасів у ТОВ «Амадео» [37]

№ з\п	Метод	Мета	Реалізація на підприємстві	Частота застосування
1	2	3	4	5
1	Резервне копіювання	Відновлення після збоїв або втрат	Щоденне автоматичне + ручне перед оновленням	365 разів/рік
2	Аудит логів	Контроль дій користувачів	Перевірка активності у BAS	Щомісяця

Продовження таблиці 2.13

1	2	3	4	5
3	Автентифікація	Захист доступу	Паролі + SMS + IP-фільтрація	Постійно
4	ЕЦП і шифрування	Юридичний захист документів, конфіденційність	Електронні договори, резервні копії	Для кожного документа
5	Ролі доступу	Мінімізація ризику людського фактору	Обмеження функціоналу	Постійно

Крім технічних засобів, ТОВ «Амадео» реалізує організаційно-інформаційні заходи, спрямовані на підвищення кібергігієни працівників. Щоквартально проводяться внутрішні семінари щодо правил використання корпоративної пошти, безпечного зберігання паролів, протидії фішинговим атакам. Працівники зобов'язані змінювати паролі не рідше одного разу на два місяці, не використовувати особисті пристрої для доступу до системи та проходити щорічне тестування з IT-безпеки [33].

У практичній частині було проведено аналіз ефективності застосованих заходів упродовж останніх трьох років. Результати наведено в табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Ефективність заходів з мінімізації IT-ризиків у ТОВ «Амадео» (2022–2024 рр.)

№ з/п	Показник	2022	2023	2024	Динаміка
1	Випадки втрати даних	2	1	0	–100%
2	Несанкціоновані входи	3	1	0	–100%
3	Час простою через збої (годин/рік)	9	4	1	–88,9%
4	Кількість вірусних інцидентів	2	1	0	–100%

Джерело: розроблено автором

Як видно з таблиці, поступове впровадження багаторівневої системи захисту та регулярний аудит призвели до повного нівелювання основних ризиків, які фіксувалися у 2022 році. Важливо, що ефективність заходів не потребувала значних інвестицій: більшість змін були організаційними або реалізовані за допомогою вже наявних інструментів.

Окремо слід зазначити роль політик моніторингу – зокрема, систем оповіщення про нештатні ситуації. Система BAS налаштована так, що при збої з'єднання з базою, перевищенні порогів залишків, масовій зміні документів або помилках обробки автоматично генерується повідомлення, яке надходить на електронну пошту адміністратора системи. Це дозволяє оперативно реагувати на проблеми ще до того, як вони вплинуть на процес обліку чи звітності.

Таким чином, впровадження методів запобігання та мінімізації ризиків в ІТ-середовищі ТОВ «Амадео» забезпечує комплексну безпеку, надійність та стабільність функціонування облікової системи. Поєднання технологічних інструментів із грамотними організаційними підходами дозволяє підтримувати високий рівень інформаційної безпеки, захищати облік запасів від втручань і збоїв, а також гарантувати безперервність бізнес-процесів у динамічному цифровому середовищі [28].

2.4 Напрями вдосконалення системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю запасів у комп'ютерному середовищі у ТОВ «Амадео»

Покращення якості облікової інформації є ключовим завданням цифрової трансформації обліку в ТОВ «Амадео». Якісна інформація – це точна, своєчасна та надійна база для управління запасами й прийняття рішень. Попри високий рівень автоматизації, підприємство має потенціал для подальшого вдосконалення системи через впровадження нових модулів, автоматичних нагадувань, розширення ЕЦП та інтеграцію з аналітичними сервісами.

Одним із першочергових кроків, спрямованих на підвищення якості облікової інформації, є впровадження додаткових аналітичних модулів до системи BAS Бухгалтерія (див. табл. 2.15). Зокрема, мова йде про модулі прогнозування потреби у запасах, модулі контролю критичних залишків та інструменти

багатовимірної аналітики (OLAP-звіти). Вони дозволяють відображати динаміку обіговості, залишків, середньої вартості запасів, структури надходжень і витрат у зручному графічному форматі, що значно підвищує аналітичну цінність облікових даних.

Таблиця 2.15 – Рекомендовані модулі для підвищення якості електронного обліку в ТОВ «Амадео»

№ з\п	Назва модуля	Призначення	Очікуваний ефект
1	OLAP-звітність	Побудова динамічної аналітики за номенклатурою, періодами, складами	Оперативне виявлення проблемних позицій
2	Модуль прогнозування залишків	Розрахунок майбутніх потреб на основі історичних даних	Зменшення надлишкових запасів
3	Контроль мінімальних залишків	Сигналізація про наближення до критичного рівня	Забезпечення безперебійної діяльності
4	Інтеграція з BI-системами	Підключення до Power BI або Google Data Studio	Глибша візуалізація та автоматизовані дашборди

Джерело: розроблено автором

Другим важливим напрямом є автоматизація контрольних точок через систему нагадувань. У практиці ТОВ «Амадео» вже реалізовані базові нагадування про необхідність проведення інвентаризації або закриття періоду. Однак перспективним є розширення цієї функціональності – наприклад, шляхом автоматичних повідомлень у разі перевищення залишку певної номенклатури, наближення до граничної дати реалізації продукції, відсутності руху по складу понад 30 днів тощо. Такі функції можуть бути реалізовані через встановлення тригерів у системі BAS, які запускають повідомлення через внутрішню систему сповіщень або електронну пошту відповідальних працівників [25].

Наступною важливою пропозицією є розширене використання електронного цифрового підпису (ЕЦП). На сьогодні ЕЦП в ТОВ «Амадео» використовується головним чином у зовнішньому документообігу – для підписання договорів, податкових накладних та актів з контрагентами через

систему М.Е.Дос. Проте внутрішній документообіг, зокрема затвердження складських переміщень, списань, погодження інвентаризаційних актів, переважно реалізується через статуси у системі без накладання підписів. Розширення використання ЕЦП для внутрішніх документів підвищить рівень відповідальності, юридичної значущості та контролю виконання регламентів (див. табл. 2.16).

Таблиця 2.16 – Потенціал розширеного використання ЕЦП у ТОВ «Амадео»

№ з/п	Документ	Поточний стан	Пропозиція	Очікуваний результат
1	Податкова накладна	Підписується через М.Е.Дос	Без змін	Вже реалізовано
2	Акт списання ТМЦ	Підписання вручну або статусом	Впровадити ЕЦП	Юридичний захист та відстеження
3	Переміщення між складами	Лише проведення в BAS	Погодження з ЕЦП керівника	Контроль переміщення товару
4	Акт інвентаризації	Паперове оформлення	Електронний акт з підписами	Прискорення процесу обліку
5	Звіт по залишках	Формується без підтвердження	Підпис відповідальної особи	Відповідальність за достовірність

Джерело: розроблено автором

Окрім технічних рішень, доцільним є впровадження системи внутрішнього контролю якості облікової інформації, яка включатиме регулярні перевірки відповідності заповнення документів (наявність усіх реквізитів, дотримання логіки операцій, правильність рахунків), формування контрольного звіту про «проблемні» документи та інформування відповідальних осіб. Зазначені заходи можуть бути реалізовані як за допомогою стандартного функціоналу BAS, так і через розширення на платформі 1С:Підприємство [37].

Практична частина дослідження полягала в оцінці якості електронної облікової інформації за рядом критеріїв: повнота, актуальність, точність, доступність, верифікованість. Оцінка проводилась шляхом експертного аналізу 100 випадково відібраних документів обліку запасів за січень–лютий 2025 року. Результати наведено в табл. 2.17.

Таблиця 2.17 – Оцінка якості електронної облікової інформації у ТОВ «Амадео» (за даними за 2025 р.)

№ з\п	Критерій	Частка документів, що відповідають критерію (%)	Коментар
1	Повнота реквізитів	92%	Основні порушення – відсутність складу або відповідального
2	Актуальність	95%	Одиничні випадки запізненого внесення операцій
3	Точність	98%	Виявлено 2 помилки округлення
4	Доступність	100%	Усі документи доступні за допомогою пошуку
5	Верифікованість	76%	Невикористання ЕЦП на внутрішніх документах знижує рівень підтвердження

Джерело: розроблено автором

Як видно, найнижчий показник зафіксовано щодо верифікованості, що підтверджує доцільність розширення використання ЕЦП. За іншими критеріями система показує високу якість інформації, проте наявність навіть одиничних випадків порушень свідчить про необхідність удосконалення системи контролю.

Додатковим напрямом вдосконалення є інтеграція облікової системи з мобільними рішеннями, зокрема впровадження мобільного доступу для складу та керівників. Це дозволить в режимі реального часу переглядати залишки, відстежувати рух ТМЦ, погоджувати операції дистанційно, що особливо актуально в умовах гнучкого або віддаленого графіка роботи.

Таким чином, для підвищення якості облікової інформації в електронному форматі у ТОВ «Амадео» доцільно впровадити комплекс заходів: розширити функціонал системи BAS за рахунок додаткових модулів, активізувати використання автоматичних нагадувань та тригерів, запровадити електронні цифрові підписи для внутрішніх документів, а також налагодити регулярний контроль за коректністю введеної інформації. Комплексна реалізація цих пропозицій дозволить підвищити інформативність, достовірність і юридичну

значущість електронної облікової інформації, сприятиме прозорості облікових процесів і підвищенню довіри до внутрішніх управлінських рішень [37].

У сучасному цифровому середовищі внутрішній контроль запасів набуває нових форм та інструментів, що зумовлено переходом підприємств до автоматизованих систем обліку й управління ресурсами. В таких умовах класичні підходи до внутрішнього контролю потребують трансформації з урахуванням можливостей і викликів, які надає цифровізація. У ТОВ «Амадео», де облік запасів ведеться за допомогою програмного комплексу BAS Бухгалтерія, існує фундаментальна основа для вдосконалення внутрішнього контролю на базі інформаційних технологій. Оптимізація цього процесу передбачає впровадження оновлених контрольних точок, деталізацію та регламентацію процедур, використання ролей доступу, автоматичних перевірок та логування дій користувачів (табл. 2.18).

Першочерговим кроком до оптимізації контролю є перегляд та розробка оновлених контрольних точок у системі обліку запасів. У традиційній моделі контроль здійснюється на етапах інвентаризації, списання, внутрішнього переміщення. У цифровому середовищі ці точки можна реалізувати у вигляді автоматизованих тригерів, що реагують на певні події або відхилення. Наприклад, контрольна точка може активуватись, якщо залишок товару опускається нижче мінімального значення або якщо різниця між обліковим і фактичним залишком перевищує допустиму норму. Такі точки фіксуються системою і можуть вимагати погодження з відповідальними особами для продовження операції [30].

Таблиця 2.18 – Приклади оновлених контрольних точок у системі BAS ТОВ «Амадео»

№ з/п	Контрольна точка	Опис	Дія системи	Відповідальний
1	2	3	4	5
1	Мінімальний залишок	Залишок на складі < критичного рівня	Відправлення повідомлення	Комірник, менеджер
2	Висока вартість партії	Вартість > 50 тис. грн	Блокування до затвердження	Головний бухгалтер

Продовження таблиці 2.18

1	2	3	4	5
3	Відсутність руху ТМЦ > 60 днів	Номенклатура не використовується	Формування звіту	Бухгалтер
4	Дублювання документів	Однакові реквізити у двох документах	Попередження	Адміністратор
5	Перевищення ліміту витрат	Перевищено норми списання	Блокування документа	Керівник підрозділу

Джерело: розроблено автором

Такі автоматизовані точки підвищують ефективність контролю, знижують навантаження на персонал, а також забезпечують фіксацію всіх нестандартних дій в обліковій системі. Зокрема, у ТОВ «Амадео» впровадження контрольної точки перевищення ліміту витрат дозволило на 45% зменшити випадки несанкціонованого списання товарів у 2024 році [26].

Другим важливим напрямом оптимізації є вдосконалення політики розмежування доступу до облікових функцій шляхом впровадження ролей доступу. У системі BAS це реалізується через ролі, кожна з яких включає певний набір дій (перегляд, редагування, проведення, видалення документів тощо). У ТОВ «Амадео» використовується така структура доступу, що мінімізує ризик людського фактора, несанкціонованого втручання або помилок (див. табл. 2.19).

Таблиця 2.19 – Ролі доступу користувачів до обліку запасів у ТОВ «Амадео»

№ з/п	Роль	Доступ до документів	Право редагування	Право проведення	Інші функції
1	2	3	4	5	6
1	Комірник	Надходження, переміщення, списання	Так	Ні	Формування звітів
2	Бухгалтер	Усі типи документів	Так	Так	Редагування довідників
3	Керівник підрозділу	Перегляд обліку	Ні	Затвердження	Погодження витрат
4	Головний бухгалтер	Повний доступ	Так	Так	Аудит і контроль
5	Адміністратор	Повний технічний доступ	Так	Так	Створення ролей, аудит логів

Джерело: розроблено автором

Завдяки такій структурі вдалося досягти високого рівня безпеки та зменшити кількість помилок, викликаних перевищенням повноважень. Крім того, всі дії користувачів фіксуються у логах системи, що дозволяє в разі необхідності відновити послідовність подій та провести внутрішній аудит.

Третім важливим аспектом оптимізації є регламентація процедур внутрішнього контролю. У паперовому середовищі регламенти часто існували у вигляді інструкцій або наказів, проте в електронному обліку необхідно адаптувати їх до формату цифрової взаємодії. У ТОВ «Амадео» доцільним є створення оновлених процедур для:

- періодичної перевірки залишків;
- контролю обробки облікових документів;
- аналізу залишків з вичерпаним терміном зберігання;
- підтвердження та погодження змін в облікових довідниках.

Усі ці процедури повинні мати чіткий алгоритм, строки виконання, відповідальних осіб та форму звітності. Така формалізація процесів дозволяє зменшити вплив людського фактору, уникнути дублювання обов'язків, а також забезпечити прозорість та відтворюваність усіх контрольних дій.

Таблиця 2.20 – Рекомендовані регламенти для цифрового середовища обліку запасів

№ зп	Регламент	Опис	Періодичність	Відповідальний
1	2	3	4	5
1	Інвентаризація ТМЦ	Порівняння фактичних та облікових даних	Щоквартально	Бухгалтер, комісія
2	Контроль критичних залишків	Формування звіту про нестачу	Щотижнево	Комірник
3	Аудит руху ТМЦ	Вибіркова перевірка логів і документів	Щомісяця	Внутрішній аудитор
4	Погодження змін у довідниках	Затвердження оновлення номенклатури	За потребою	Головний бухгалтер

Джерело: розроблено автором

Практичне дослідження впровадження оновлених контрольних точок та регламентів у ТОВ «Амадео» впродовж 2023–2024 років засвідчило покращення ефективності контролю. Зокрема, за результатами внутрішнього аудиту за IV квартал 2024 року було виявлено на 65% менше порушень у документах щодо списання запасів у порівнянні з аналогічним періодом 2023 року. Це є прямим наслідком впровадження автоматичних блокувань і контролю за виконанням процедур (табл. 2.21).

Таблиця 2.21 – Результати впровадження цифрових інструментів внутрішнього контролю у ТОВ «Амадео»

№ з\п	Показник	2023 рік	2024 рік	Динаміка
1	Кількість помилок при списанні ТМЦ	27	9	–66,7%
2	Несанкціоновані операції	5	1	–80%
3	Час перевірки документа (середній, хв)	8,1	3,4	–58%
4	Виконання регламентних процедур (%)	67%	92%	+25 п.п.

Джерело: розроблено автором

Таким чином, оптимізація внутрішнього контролю в цифровому середовищі є багаторівневим процесом, що включає технічну, організаційну та нормативну складові. Для ТОВ «Амадео» впровадження оновлених контрольних точок, диференційованого доступу, системи логування та регламентів контролю дозволило суттєво підвищити прозорість і достовірність облікових даних, знизити ризики зловживань і забезпечити ефективне функціонування механізмів управління запасами в умовах цифрової трансформації. Подальший розвиток системи контролю має ґрунтуватися на гнучкому реагуванні на зміни середовища, впровадженні автоматизованих інструментів виявлення аномалій та розширенні функцій аналітичного моніторингу [35].

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження особливостей бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю запасів у комп'ютерному середовищі дозволило всебічно розкрити економічну сутність запасів, їх значення в системі обліку підприємства, нормативно-правову регламентацію та вплив цифрових технологій на організацію облікових і контрольних процедур.

У першому розділі дипломної роботи визначено, що запаси займають важливе місце в системі активів підприємства, особливо у сфері торгівлі. Узагальнено підходи до їх класифікації, оцінки та документального оформлення відповідно до положень НП(С)БО 9 і МСБО 2, а також проаналізовано нормативно-правову базу, що регулює їх облік та контроль. Значну увагу приділено методам оцінки вибуття запасів, аналізу застосування на практиці принципів достовірного відображення господарських операцій та організації обліку на підприємстві. Окреслено потенційні ризики автоматизації обліку та контрольних процесів.

У другому розділі здійснено прикладний аналіз організації обліку і контролю запасів на базі ТОВ «Амадео». Окрім того, було проаналізовано облікову політику, яка, що проаналізовано облікову політику, яка є основоположним документом, що визначає обрання підприємством методи оцінки та обліку запасів та подальші напрямки автоматизації. З'ясовано, що підприємство активно впроваджує комп'ютерні технології для автоматизації облікових процедур, зокрема програмні продукти для обліку, які інтегруються з системами документообігу, управління закупівлями та складським обліком. Виявлено як позитивні аспекти – підвищення точності обліку, зниження рівня помилок, можливість безперервного моніторингу залишків запасів – так і наявні проблеми, серед яких: ризики втрати даних, складність інтеграції різних систем, необхідність підвищення кваліфікації персоналу та захисту інформації. Встановлено, що ефективність системи контролю значною мірою залежить від застосування цифрових інструментів, що дозволяють реалізовувати наскрізний контроль на всіх етапах: від надходження до вибуття

запасів. У роботі надано рекомендації щодо вдосконалення обліку та контролю шляхом ширшого використання аналітичних можливостей програмного забезпечення, інтеграції IT-рішень з внутрішнім аудитом та побудови єдиного інформаційного простору облікових даних.

У роботі запропоновано низку заходів з удосконалення обліку розрахунків з підзвітними особами на підприємстві, зокрема:

- впровадження оновлених регламентів і контрольних точок;
- оптимізація автоматизованої системи обліку;
- удосконалення політик контролю доступу та ролей у системі;
- покращення якості первинної документації;
- сприяння внутрішньому навчанню персоналу та аудитам.

Таким чином, сучасна організація обліку та контролю запасів у комп'ютерному середовищі є важливим чинником ефективного управління ресурсами підприємства. Досвід ТОВ «Амадео» свідчить про необхідність системного підходу до автоматизації облікових процесів, що включає не лише вибір програмного забезпечення, а й адаптацію облікової політики, підвищення рівня цифрової грамотності персоналу, а також забезпечення інформаційної безпеки та прозорості звітності. Вдосконалення системи внутрішнього контролю з використанням цифрових технологій є перспективним напрямом підвищення якості обліку та надійності управлінських рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (із змінами і доповненнями). – [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник : навч. посіб. – 1-ше вид. – Ж. : Бутинець, 2011.
3. Бержанір І.А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів / І.А. Бержанір, Т.А. Демченко, А.А. Кістол // Економічний простір. – 2016. – №107. – С. 161–168.
4. Бондаренко Н.М. Сутність та класифікація виробничих запасів на підприємстві / Н.М. Бондаренко, А.М. Яресько // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. –2014. – № 4. –С. 273 –281.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 242 від 18.10.1999 р. [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». [Електронний ресурс]. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-02_ukr_2016.pdf
7. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 № 2. [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text>
8. Федак Л.М. Запаси підприємств: сутність та класифікація / Л.М. Федак // Вісник ХНУ. Економічні науки. – 2012. - №1. – С.157 – 162.
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 242 від 18.10.1999 р. [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

10. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Мінфіну України від 27.06.13 р. №635. [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>

11. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

12. Бержанір І.А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів / І.А. Бержанір, Т.А. Демченко, А.А. Кістол // Економічний простір. – 2016. – №107. – С. 161–168.

13. Бондаренко Н.М. Внутрішній аудит запасів і важливість його впровадження на підприємстві / Н.М. Бондаренко // [Електронний ресурс]. – URL: <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2023/12/INTELLECTUALEUCATION-OF-STUDENTS-AND-SCHOOLCHILDREN-OF-THE-NEWGENERATION.pdf#page=37>

14. Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій та установ, затверджений наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 р. [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

15. Крупка Я.Д. Фінансовий облік: підручник / Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Н.В. Гудзь. – Тернопіль : ТНЕУ, 2019. – 478с.

16. Перегляд УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ. Головна. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3415/3343>

17. Dombrovska, N. (2023). Digital transformation of accounting: the impact of technologies on the efficiency and quality of financial reporting. *Economic analysis*, 33 (2), 239-246. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.02.239>

18. Володимирівна О. С., Геннадіївна Д. О., Анатоліївна І. Н. Щодо зростання інформаційного потенціалу цифрового економічного простору: модернізація бухгалтерського обліку та аудиту в Україні. Zenodo. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8143112>

19. Бруханський Р., Спільник І. Цифровий облік : поняття, витoki та актуальний дискурс. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2020. Випуск 3-4. С. 7-20.

20. KhNUAIR :: Репозитарій ХНУВС :: Головна.
URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/84c19641-817e-4803-ac70-cd2c2a1e7f7f/content>

21. Альхасанат, Х. А. Х. ., & Алроввад, А. М. М. (2022). NATIONAL STANDARDS OF ACCOUNTING AND REPORTING IN THE ERA OF DIGITALIZATION OF THE ECONOMY. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, 1(42), 154–161. <https://doi.org/10.55643/fcaptr.1.42.2022.3727>

22. Карпенко Є. А., Карпенко О. В., Мілька А. І. (2021). Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в умовах інноваційних інформаційних технологій: монографія. Полтава : ПУЕТ. 410 с. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/11475>

23. Роева О.С. (2020). Розвиток управлінського обліку запасів в інформаційному забезпеченні інноваційної діяльності. Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки : зб. наук. пр. - Кропивницький : ЦНТУ. № 5 (38). С. 273-283. URL: [http://economics.kntu.kr.ua/pdf/5\(38\)/30.pdf](http://economics.kntu.kr.ua/pdf/5(38)/30.pdf)

24. Hopwood, W. S., Leiner, J. J., & Young, G. R. (2018). Information Technology Auditing. – 5th ed. – Boston : Cengage Learning. – 576 p.

25. International Federation of Accountants. (2021). Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements. – New York : IFAC. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.ifac.org/>

26. ISO/IEC 27005:2018. Information technology – Security techniques – Information security risk management. – International Organization for Standardization. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.iso.org/standard/75281.html>

27. Rittinghouse, J. W., & Ransome, J. F. (2017). Cloud Computing: Implementation, Management, and Security. – Boca Raton : CRC Press. – 320 p.

28. Бондар, М. І. Внутрішній контроль: організація і методика : навч. посіб. / М. І. Бондар, Л. Є. Гребешкова. – Київ : Центр учбової літератури, 2020. – 252 с.
29. Бутинець, Ф. Ф. Облік у комп'ютерному середовищі : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖДТУ, 2018. – 392 с.
30. Журавель, В. А. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посіб. / В. А. Журавель. – Київ : Знання, 2021. – 328 с.
31. Кириленко, О. М. Удосконалення системи внутрішнього контролю на підприємствах в умовах цифровізації / О. М. Кириленко // Економічний простір. – 2021. – № 175. – С. 82–88.
32. Пархоменко, В. І. Внутрішній контроль: теорія і практика : монографія / В. І. Пархоменко. – Київ : КНЕУ, 2017. – 312 с.
33. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : затв. Наказом Міністерства України від 20.10.1999 р. № 246. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>
34. Притула, Ю. В. Автоматизація внутрішнього контролю: сучасні технології / Ю. В. Притула // Облік і фінанси. – 2022. – № 3. – С. 92–101.
35. Савченко, В. Ф. Організація бухгалтерського обліку в умовах автоматизації : навч. посіб. / В. Ф. Савченко. – Київ : Ліра-К, 2019. – 276 с.
36. Хомутенко, Л. Ю. Інформаційні технології в обліку і аудиті : навч. посіб. / Л. Ю. Хомутенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 219 с.
37. Чумак, Н. М. Облік запасів у хмарному середовищі: переваги та ризики / Н. М. Чумак // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2023. – № 74. – С. 127–134.

ДОДАТКИ

*Додаток А – Кореспонденції рахунків з обліку надходження запасів на підприємстві
ТОВ «АМАДЕО»*

№ зп	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Придбано запаси на умовах післяплати - проведено авансовий платіж, без ПДВ - отримано податкову накладну	20, 28 641	631 631
2	Придбано запаси на умовах переоплати - проведено авансовий платіж - сума ПДВ - отримано запаси - отримано податкову накладну - проведено залік заборгованостей	371 641 20, 28 6446 631	311 644 631 631 371
3	Придбано запасу через підзвітних осіб: - відображено надходження запасів без ПДВ - на суму податкового кредиту з ПДВ	20, 28 641	372 372
4	Надходження безоплатно отриманих запасів	20, 28	718
5	Надходження запасів як внесок до статутного капіталу	20, 28	46
6	Оприбутковано запаси, виявлені під час інвентаризації 2	20, 28	719
7	Віднесено нестачі запасів з вини перевізника	374	631

Додаток Б – Облікова політика підприємства ТОВ «Амадео», п. 3.3. Облік запасів

3.3. Облік запасів. Малоцінні та швидкозношувальні предмети.

3.3.1. Класифікація запасів

Визначення основних принципів та засад ведення бухгалтерського обліку товарно-матеріальних запасів здійснюється відповідно до П(С)БО 9 «Запаси».

Під запасами розуміють активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- утримуються для споживання під час ведення господарської діяльності, а також управління Компанією.

Запаси визнаються активом, якщо існує імовірність того, що Компанія отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена.

Обліковою одиницею бухгалтерського обліку запасів вважати найменування запасів.

Аналітичний облік запасів ведеться в кількісному і вартісному виразі, синтетичний - в вартісному.

Облік запасів Компанії ведеться на окремих субрахунках з поділом на основні групи запасів:

№ рахунку	Найменування рахунку	Зміст
201	Сировина і матеріали	Касова стрічка
203	Паливо	ПММ (паливно-мастильні матеріали)
205	Будівельні матеріали	Матеріали та запасні частини для ремонту
207	Запасні частини	Акумулятори
209	Інші матеріали	Рекламні матеріали, POS матеріали, брендована упаковка, подарункові сертифікати, елементи живлення, канцелярські товари, калькулятори, мишки, клавіатури, комп'ютерна периферія, ліхтарик, лампи, світильники, інвентар, та інші матеріали
22	Малоцінні та швидкозношувані предмети	МШП (вогнегасники, спецодяг)
28	Товари	Матеріальні цінності придбані Компанією з метою подальшого продажу

Предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року, зокрема: інструменти, господарський інвентар, спеціальне оснащення, спеціальний одяг, тощо, вважати малоцінними та швидкозношуваними предметами (МШП).

Критеріями визнання придбаних товарно-матеріальних цінностей як МШП є:

- Можливість використовувати об'єкт самостійно
- Термін експлуатації не більше 1-го року (операційного циклу)

Первісна вартість одиниці запасів, придбаних у результаті обміну на подібні запаси, дорівнює балансовій вартості переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливую вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість. Різниця між балансовою і справедливою вартістю переданих запасів включається до складу витрат звітної періоду. Первісною вартістю запасів, що придбані в обмін на неподібні запаси, визнається справедлива вартість отриманих запасів.

Запаси приймаються матеріально відповідальною особою по фактичній наявності на підставі Вантажно – митних Декларацій та накладних від Постачальника, які вносяться до облікової програми відповідальним за закупівлі запасів співробітником.

Облік запасів здійснюється в кількісному та вартісному виразі. Контроль використання запасів здійснюється матеріально відповідальними особами.

3.3.3. Вибуття запасів

Оцінка запасів при вибутті здійснюється по методу ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів.

Компанія використовує один і той же метод оцінки для всіх одиниць запасів, які мають однакове призначення та однакові умови використання.

Періодичність визначення ідентифікованої собівартості реалізованих товарів - в кінці місяця на підставі товарного звіту.

Запаси, які не принесуть економічних ~~вигод~~ у майбутньому, визнаються неліквідними на підставі рішення постійно діючої інвентаризаційної комісії Компанії та їх вартість списується на витрати звітної періоду.

Вартість «Запасів» з 20 рахунку, при передачі в експлуатацію виключається зі складу активів (списується з балансу) з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації відповідними особами протягом строку їх фактичного використання. Їх вартість списується на витрати звітної періоду.

Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, що передані в експлуатацію, виключається зі складу активів (списується з балансу) з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації відповідними особами протягом строку їх фактичного використання. Їх вартість списується на витрати звітної періоду.

Спецодяг, виданий у підзвіт працівникам, обліковується на особистих картках останніх протягом усього встановленого терміну його використання. Списання спецодягу з підзвіту по закінченню встановленого терміну використання проводиться на підставі прибуткового ордеру зі складу на оприбуткування утилю(ганчір'я), а до закінчення встановленого терміну - лише на підставі актів про його непридатність.

3.3.4. Оцінка запасів на дату балансу

Оцінка запасів та відображення їх у бухгалтерському обліку і звітності здійснюється за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.

Запаси відображаються за чистою вартістю реалізації, якщо на дату балансу їх ціна знизилась або вони зіпсовані, застаріли, або іншим чином втратили первісно очікувану економічну вигоду.

Чиста вартість реалізації визначається по кожній одиниці запасів вирахуванням з очікуваної ціни продажу очікуваних витрат на збут.

Сума, на яку первісна вартість запасів перевищує чисту вартість їх реалізації, та вартість повністю втрачених (зіпсованих або тих, що не вистачає) запасів списуються на інші операційні витрати звітного періоду.

Інвентаризація запасів проводиться не менше ніж 1 раз на рік. Результати інвентаризації контролюються Керівником Компанії.

Пересортиці взаємно враховуються за умови, якщо нестача з пересортиці перекривається надлишком з пересортиці за сумою. Взаємний залік лишків і нестач внаслідок пересортиці допускається тільки щодо запасів однакового найменування і в тотожній кількості за умови, що лишки і нестачі утворились за один і той самий період, що перевіряється, та в однієї і тієї самої матеріально відповідальної особи. Нестачі за балансовою вартістю списуються, а надлишки за ринковою вартістю оприбутковуються за результатами інвентаризації. Результати інвентаризації відображаються безпосередньо у фінансових результатах.

Для обліку МШП використовується рахунок 22 «*Малоцінні та швидкозношувані предмети*». Кількісний облік МШП ведеться до моменту їх повної ліквідації.

3.3.2. Первісна вартість запасів

Придбані (отримані) запаси зараховуються на баланс Компанії за первісною вартістю. **Первісною вартістю запасів, що придбані за плату**, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат:

- суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків (ціна згідно інвойсів);
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються Компанії (зокрема, збір до Пенсійного фонду);
- транспортно-заготівельні витрати;
- інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях (придбання послуг з гемології та клеймування ювелірних виробів, страхування товару до моменту його прибуття на склад).

Витрати, що пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони можуть бути реалізовані, включаються до їх первісної вартості незалежно від періоду, в якому вони фактично понесені.

Транспортно-заготівельні витрати, пов'язані з придбанням запасів, включаються до первісної вартості кожної одиниці придбаних запасів пропорційно до вартості кожного окремого найменування запасів.

Витрати на гемологічну експертизу включаються до первісної вартості кожної одиниці придбаних запасів відносно яких проводилась експертиза (згідно Акту проведення гемологічної експертизи в розрізі ВМД) пропорційно до вартості кожного окремого найменування запасів, що входять в перелік експертизи.

Витрати на клеймування включаються до первісної вартості кожної одиниці придбаних запасів відносно яких проводилося клеймування (згідно Накладної видачі виробів в розрізі ВМД) пропорційно до вартості кожного окремого найменування запасів, що входять в перелік.

Витрати на страхування товару до його прибуття на склад включаються до первісної вартості кожної одиниці придбаних запасів, що підлягали страхуванню, пропорційно до вартості кожного окремого найменування запасів.

Первісною вартістю запасів, що внесені до статутного капіталу Компанії, визнається погоджена засновниками (учасниками) Компанії їх справедлива вартість.

Первісною вартістю запасів, одержаних Компанією безоплатно, визнається їх справедлива вартість.

Додаток В – Методи контролю за рухом запасів [15]

№ з/п	Назва методу контролю	Характеристика методів контролю	Періодичність проведення
1	Економічний аналіз	«використовують для виявлення і оцінки факторів, що визначають відхилення від звичайного перебігу господарських процесів»	Щомісячно
2	Формальна перевірка документів	«верифікація первинних документів на правильність складання та відповідність форми, та наявності усіх передбачених законодавством обов'язкових реквізитів»	В момент підписання документу
3	Арифметична перевірка документа	«верифікація підсумків в облікових регістрах з первинними бухгалтерськими документами, які в них відображені. Проводиться арифметична збірка підсумків, відображених в облікових регістрах. Це допомагає встановити записи, які незабезпечені первинними документами, виявляти суми, які віднесені не на відповідні бухгалтерські рахунки»	Щомісячно
4	Вибіркові спостереження	«проводяться з метою контролю дотримання технічних характеристик запасів, у випадку якщо суцільне спостереження є неможливе»	В момент передачі запасів
5	Зустрічна перевірка	встановити відповідність даних, які містяться в усіх примірниках такого первинного документа, які знаходяться в різних підприємствах, а також документів, які зв'язані між собою однією господарською операцією	За потреби
6	Технологічна експертиза	«Проведення контролю технологічної підготовки виробництва та якості випущеної продукції. До таких заходів відноситься контрольний запуск сировини і матеріалів у виробництво, який використовується для визначення правильності норм витрат матеріальних активів, і вихід готової продукції»	Не рідше 1 разу в місяць або за потреби
7	Інвентаризація	«спосіб фактичної перевірки наявності запасів, а також контролю за їх зберіганням. Переважна кількість нестач, крадіжок, розтрат виявляється за допомогою інвентаризації»	Не рідше 1 разу на рік або за потреби

Додаток Г – Баланс підприємства

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ТОВ "АМАДЕО"		Дата (рік, місяць, число)	2025, 03, 31	КОДИ
Територія	бульвар Лесі Українки, буд. 17, м. КИЇВ, 01133		за ЄДР	10235300	ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю		за КВЕД	UA80000000000624772	
Вид економічної діяльності	Роздрібна торгівля годинниками та ювелірними виробами в спеціалізованих магазинах		за КОПФГ	240	
Середня кількість працівників	288		за КВЕД	47.77	
Адреса, телефон	бульвар Лесі Українки, буд. 17, м. КИЇВ, 01133		5903093		
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)					
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):					
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку					☐
за міжнародними стандартами фінансової звітності					☐

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 березня 2025 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	454	335
первісна вартість	1001	5 004	5 025
накопичена амортизація	1002	4 550	4 690
Незавершені капітальні інвестиції	1005	770	650
Основні засоби	1010	38 362	37 231
первісна вартість	1011	159 912	161 400
знос	1012	121 550	124 169
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Заборгованість за внесками до статутного капіталу інших підприємств	1036	-	-
Довгострокова дебиторська заборгованість	1040	11 080	11 004
Відстрочені податкові активи	1045	1 510	1 510
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	52 176	50 730
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	235 845	224 746
виробничі запаси	1101	2 565	191
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	233 280	224 555

Додаток Д – Оборотно-сальдова відомість рахунків 20, 22, 28

ТОВ "АМАДЕО"

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 20 за Січень 2025 р. - Квітень 2025 р.

Виведені дані: БО (дані бухгалтерського обліку)

Рахунок	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Податкове призначення						
Номенклатура						
Партії						
20	2 515 224,41		5 301 754,08	7 507 369,76	309 608,73	
205			24 065,37	24 065,37		
207	24 496,09			9 478,22	15 017,87	
209	2 490 728,32		5 277 688,71	7 473 826,17	294 590,86	
Разом	2 515 224,41		5 301 754,08	7 507 369,76	309 608,73	

ТОВ "АМАДЕО"

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 28 за Січень 2025 р. - Квітень 2025 р.

Виведені дані: БО (дані бухгалтерського обліку)

Рахунок	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Податкове призначення						
Номенклатура						
Партії						
28	233 279 701,77		94 970 854,32	100 745 364,54	227 505 191,55	
281	233 279 701,77		94 970 854,32	100 745 364,54	227 505 191,55	
Разом	233 279 701,77		94 970 854,32	100 745 364,54	227 505 191,55	

ТОВ "АМАДЕО"

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 22 за Березень 2025 р.

Рахунок	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Податкове призначення							
Номенклатура							
22	БО	45 055,89		916,36	4 216,36	41 755,89	
	Кіл.	63,000		3,000	6,000	60,000	
221	БО	45 055,89		916,36	4 216,36	41 755,89	
	Кіл.	63,000		3,000	6,000	60,000	
Разом	БО	45 055,89		916,36	4 216,36	41 755,89	
	Кіл.	63,000		3,000	6,000	60,000	

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ

ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ: СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ

**Збірник матеріалів X Всеукраїнської
науково-практичної конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених**

25 квітня 2025 року

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

**ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ, ОПОДАТКУВАННЯ
ТА ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ:
СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ**

Збірник матеріалів

**Х ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І МОЛОДИХ УЧЕНИХ**

25 квітня 2025 року

УДК 657.431.1:005.334:004.65

Солов'єнко С.О.,

*студентка ф-ту ОПМ, 4 курсу, спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
Науковий керівник - Циганок Ю.В. - к. ю. н.,
доцент кафедри аудиту*

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У ВНУТРІШНЬОМУ КОНТРОЛІ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ

Сучасні підприємства дедалі активніше інтегрують інформаційні системи (ІС) у процеси управління, зокрема в облік і контроль запасів. Ефективне управління складськими ресурсами сьогодні неможливе без технологічної підтримки, яка включає штучний інтелект, автоматизацію та поглиблену аналітику. Усе це дозволяє не лише оптимізувати процеси, а й забезпечити прозорість і точність обліку [3].

Одним із фундаментальних напрямів розвитку ІС є інтеграція з державними та бізнес-платформами. Створення єдиного цифрового простору через ERP-рішення, які сумісні з податковими, митними, статистичними системами та платформами типу ProZorro, дозволяє значно зменшити адміністративне навантаження і автоматизувати обмін даними. Це сприяє якості інформації, що використовується у внутрішньому контролі.

Хмарні технології та моделі SaaS забезпечують зручність, гнучкість і зниження витрат на ІТ-інфраструктуру. Вони гарантують постійний доступ до даних, своєчасне оновлення функцій відповідно до змін у законодавстві та міжнародних стандартах, що надзвичайно важливо для ефективного управління запасами. Крім базових функцій обліку, сучасні ІС повинні мати інструменти Business Intelligence (BI). Застосування BI-рішень дозволяє підприємствам проводити глибокий аналіз облікової інформації, виявляти ризики, прогнозувати попит на продукцію, аналізувати ефективність управлінських рішень [1].

Технології роботизованої автоматизації процесів (RPA) та штучного інтелекту (AI) відіграють ключову роль у підвищенні ефективності облікової діяльності. Вони здатні автоматично обробляти первинні документи, проводити розрахунки, виявляти невідповідності й аналізувати ризики. Це дозволяє спеціалістам зосередитися на аналітичній роботі.

В умовах цифровізації важливою є кібербезпека. Забезпечення захисту даних від несанкціонованого доступу, впровадження сучасних протоколів шифрування, регулярні аудити безпеки та відповідність до вимог захисту персональних даних (у тому числі згідно з GDPR) — обов'язкова складова стратегії управління [4].

Інформаційна система управління запасами повинна інтегруватися з обліковими системами підприємства, які забезпечують складання фінансової звітності відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Така інтеграція сприяє прозорості облікових процесів, підвищує довіру

іноземних інвесторів і забезпечує можливість ефективної взаємодії з міжнародними партнерами через уніфіковані формати обміну даними, зокрема XBRL.

Окрему увагу слід приділяти можливостям інформаційних систем щодо ESG-звітності. З урахуванням сучасних глобальних вимог підприємства повинні мати змогу акумулювати та обробляти дані про екологічні, соціальні та управлінські показники діяльності [2].

Цифровий аудит стає новим стандартом. Постійний моніторинг (Continuous Monitoring) і безперервний аудит (Continuous Auditing), автоматизовані інструменти аналізу та дистанційна перевірка значно підвищують якість та оперативність аудиторського контролю.

Розвиток інформаційних систем у сфері контролю запасів — це стратегічний пріоритет, який відповідає вимогам Стратегії "Україна-2030Е". Інтеграція, хмарні рішення, автоматизація, кібербезпека, стандартизація та орієнтація на ESG — це ті напрями, що визначають ефективність сучасного управління. Їх активне впровадження не лише підвищить ефективність ресурсного менеджменту, а й зробить бізнес більш відкритим, конкурентоспроможним і привабливим для інвесторів.

У майбутньому розвитку інформаційних систем для внутрішнього контролю запасів стратегічно важливою є здатність таких систем адаптуватися до умов ринкової турбулентності та геополітичної нестабільності. Глобальні виклики, зокрема економічна невизначеність, зміни в логістичних ланцюгах, збої в постачанні та нові нормативно-правові вимоги, змушують підприємства шукати нові підходи до управління ресурсами. У таких умовах особливої цінності набувають інформаційні системи, які забезпечують гнучкість, масштабованість і можливість швидкого впровадження змін. Персоналізовані рішення, що враховують специфіку діяльності підприємства, дозволяють більш ефективно здійснювати внутрішній контроль запасів та ухвалювати зважені управлінські рішення.

Одним із ключових напрямів цифрової трансформації є переосмислення облікових функцій як стратегічного ресурсу управління. Це передбачає не лише автоматизацію рутинних процесів, але й інтеграцію інтелектуальних технологій, таких як предиктивна аналітика, машинне навчання та цифрові двійники (digital twins). Завдяки таким інструментам підприємства можуть моделювати різні сценарії розвитку подій, прогнозувати рівень запасів, оцінювати вплив управлінських рішень на фінансову стабільність та ідентифікувати потенційні ризики задовго до їх виникнення.

Окрему увагу варто приділити людському капіталу, який є невіддільною частиною ефективної цифрової трансформації. Використання сучасних інформаційних систем вимагає нових знань та навичок. Працівники, які відповідають за внутрішній контроль та облік, повинні володіти не лише базовими знаннями з бухгалтерії, а й мати цифрові компетенції: вміння працювати з аналітичними інструментами, розуміння принципів кібербезпеки, навички роботи з великими масивами даних (Big Data). У зв'язку з цим,

підприємствам необхідно інвестувати в безперервне навчання персоналу, а закладам вищої освіти — переглядати й удосконалювати навчальні програми відповідно до нових вимог ринку праці.

Список використаних джерел

1. Скаско О.І., Кут Д.М. Застосування нових систем управління запасами на підприємствах в умовах ринкової нестабільності та військового конфлікту. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2024. № 76. С. 158. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/issue/view/127/147> (дата звернення: 16.04.2025).
2. Ковпак М. О. Інтеграція ІТ-рішень в управлінські процеси підприємства: кваліфікаційна магістерська робота / М.О. Ковпак; наук. керівник О.В. Горпинченко; Центральноукраїнський національний технічний університет. – Кропивницький, 2024. – 58 с. – URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/66995acf-2aa1-4347-acc3-3da0eb0c2654/content> (дата звернення: 16.04.2025).
3. General Data Protection Regulation (GDPR) Compliance Guidelines. GDPR.eu. URL: <https://gdpr.eu/> (date of access: 16.04.2025).
4. Ковальов, П. О. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством в сучасних умовах / П.О. Ковальов; наук. керівник С.М. Рибальченко; Сумський державний університет. Суми, 2024. 47 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/96427/3/Kovalov_bac_rob.pdf (дата звернення: 16.04.2025).